

Stanovisko Nejvyššího soudu ze dne 15.02.2006, sp. zn. Cpjn 200/2005, ECLI:CZ:NS:2006:CPJN.200.2005.1

Číslo: 31/2006

Právní věta: Stanovisko k výkladu zákona č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 15.02.2006

Spisová značka: Cpjn 200/2005

Číslo rozhodnutí: 31

Číslo sešitu: 4

Typ rozhodnutí: Stanovisko

Hesla: Exekuce

Předpisy: § 251 předpisu č. 99/1963Sb.

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Stanovisko k výkladu zákona č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů

(Stanovisko občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu sp. zn. [Cpjn 200/2005](#))

I.Řízení o výkon rozhodnutí a exekuční řízení představují procesy vedoucí k nucenému vymožení subjektivních práv, jejichž jednota není popřena subsidiární povahou občanského soudního řádu.

Podle § 52 odst. 1 ex. ř. platí, že nestanoví-li tento zákon jinak, použijí se pro exekuční řízení přiměřeně ustanovení občanského soudního řádu. Občanský soudní řád má tedy vůči exekučnímu řádu povahu předpisu subsidiárního.

Z poměru předpisu obecného (základního) a subsidiárního plyne, že subsidiární se použije tehdy a jen tehdy, jestliže předpis obecný sám konkrétní úpravu nemá, resp. když určitou situaci, vlastní upravovaným vztahům, sám nereguluje. Má-li však být současně - v obecné rovině - aplikován občanský soudní řád, musí být výklad exekučního řádu podáván tak, aby s občanským soudním řádem byl navzájem slučitelný. Není účelné, aby jedna a táž právní otázka byla vykládána v řízení o

výkon rozhodnutí jinak než v řízení exekučním. Tam, kde exekuční řád (výslovně) na konkrétní otázku neodpovídá, je tím příležitostí dát přednost úpravě zakotvené v občanském soudním řádu před názorem, že i bez toho je daná úprava exekučního řádu úplná (a použitelnost občanského soudního řádu vyloučena).

Jednota obou procesů je normativně podtržena ustanovením § 2 písm. a) zákona č. 119/2001 Sb., jež pod pojem exekuce podřazuje „výkon rozhodnutí nařizovaný soudem a prováděný soudem nebo soudním exekutorem podle zvláštních právních předpisů.“

To neznamená, že lze přehlížet zvláštnosti úpravy exekučního řízení, jež jsou odůvodněny jeho podstatou a účelem.

Zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, ve znění zákonů č. 6/2002 Sb., č. 360/2003 Sb., č. 279/2003 Sb., č. 53/2004 Sb., č. 257/2004 Sb., č. 284/2004 Sb., č. 499/2004 Sb. a č. 501/2004 Sb., je označován též jako „exekuční řád“ („ex. ř.“), a ve vztahu k soudnímu exekutorovi je používána legislativní zkratka podle § 1 odst. 1 ex. ř. („exekutor“). Pojem „výkonu rozhodnutí“ je pak vyhrazen pro řízení podle § 251 až § 351a o. s. ř.

II.K opravě nebo doplnění návrhu na nařízení exekuce soud vždy vyzve oprávněného.

Podle § 39 odst. 1, 2 ex. ř., neobsahuje-li návrh na nařízení exekuce všechny stanovené náležitosti nebo je nesrozumitelný anebo neurčitý, vyzve nejpozději do 15 dnů exekutor nebo soud, kterému byl doručen návrh na nařízení exekuce, oprávněného, aby návrh opravil nebo doplnil, určí mu lhůtu a poučí ho o tom, jak je třeba opravu nebo doplnění provést. Není-li v určené lhůtě návrh řádně opraven nebo doplněn a v řízení nelze pro tento nedostatek pokračovat nebo není-li přiložen exekuční titul, soud sám nebo na návrh exekutora exekuční řízení zastaví. O těchto následcích musí být oprávněný poučen.

Odtud se podává (viz též ustanovení § 35 odst. 2 ex. ř., podle kterého je exekuční řízení zahájeno též dnem, kdy návrh oprávněného na nařízení exekuce došel exekutorovi), že - oproti řízení o výkon rozhodnutí - zasahuje do procesu odstraňování vad další subjekt, totiž exekutor. Není pochyb, že exekutor je povolán pouze k výzvě k opravě a doplnění návrhu (a to jen do doby, než návrh předložil podle § 44 odst. 1 ex. ř. soudu); důsledky z toho, že se tak nestalo, je povolán vyvozovat výlučně soud.

Předložil-li soudu návrh na nařízení exekuce exekutor (§ 44 odst. 1 ex. ř.), a tento návrh je vadný, vyvstává v praxi soudů otázka, koho má soud vyzvat k jeho opravě a doplnění (aby mohly být z případné nečinnosti vyvozeny důsledky podle § 39 odst. 2 ex. ř.).

Jestliže se procesní vztah mezi oprávněným a tímto exekutorem identifikuje jen tím, že oprávněný u něho podal návrh na nařízení exekuce, podává se - ostatně výslovně - ze znění § 39 odst. 1 ex. ř., že výzvu podle tohoto ustanovení je třeba adresovat přímo oprávněnému. Okolnost, že oprávněný současně navrhuje, aby též exekutor byl pověřen provedením exekuce, je nerozhodná.

Tentýž závěr je namístě vyjádřit i ve vztahu k situaci, kdy oprávněný exekutora pověřil podáním návrhu na nařízení exekuce (s tím, že tentýž exekutor bude navržen k jejímu provedení) v rámci jeho tzv. další činnosti, upravené v ustanovení § 74 odst. 1 písm. a) ex. ř. To totiž nemůže zahrnovat zplnomocnění pro zastupování oprávněného v tomtéž exekučním řízení, neboť jinak by postavení exekutora kolidovalo s tím jeho vymezením, jež se podává z ustanovení § 1 odst. 1, 2 ex. ř. (viz bod XIV. dále).

Není proto správný (opačný) názor, který vyjádřil Krajský soud v Brně ve věci sp. zn. 26 Co 339/2002.

Z ustanovení § 39 odst. 2 ex. ř. též plyne, že zde předjímané důsledky může vyvodit soud již tehdy, když výzvu podle § 39 odst. 1 ex. ř. (byla-li výzvou řádnou) učinil předtím marně exekutor. Výzva exekutora je řádnou, aniž by exekutor pro ni zvolil procesní formu usnesení, neboť postavení soudu (a tím i formálně procesní povinnosti) s ním zákon spojuje až při provádění exekuce, resp. poté, co byl k tomu soudem pověřen (srov. § 52 odst. 2 ex. ř.).

Protože usnesení o zastavení exekučního řízení je - z hlediska zásad, jimiž je ovládán občanský soudní řád (srov. § 52 odst. 1 ex. ř.) - svojí povahou usnesením o odmítnutí návrhu (§ 43 odst. 2 o. s. ř.), lze mít za to, že proti usnesení odvolacího soudu, jímž bylo potvrzeno, je přípustné dovolání podle § 239 odst. 3 o. s. ř.

III. O tom, že není místně příslušný (a kterému soudu se věc postupuje jako místně příslušnému), soud rozhodne usnesením, které doručí oprávněnému i povinnému; povinnému však nejdříve s usnesením o nařízení exekuce, ledaže by dřívějším doručením nebyl zmařen účel exekuce.

Místně příslušným soudem je i pro nařízení exekuce k vydobytí výživného pro nezletilé děti soud, v jehož obvodu má bydliště povinný.

Místně příslušným je také soud, v jehož obvodu má povinná právnická osoba majetek, jestliže nemá sídlo v České republice.

Podle § 35 odst. 2 ex. ř. platí, že dojde-li návrh na nařízení exekuce jinému než příslušnému (podle § 45 ex. ř.) soudu, soud jej neprodleně postoupí soudu exekučnímu.

Otázka, jak vystihnout požadavek postoupení „neprodleného“, je v soudní praxi zodpovídána nejednotně. Kupříkladu ve věci sp. zn. 14 Nc 387/2002 Městského soudu v Praze byl vyjádřen názor, že i tak je třeba respektovat úpravu zakotvenou § 105 odst. 2 o. s. ř. a o postoupení rozhodnout usnesením, zatímco ve věci sp. 20 Co 213/2003 téhož soudu je dovozováno, že ustanovení § 35 odst. 2 ex. ř. odpovídá postoupení „neformálním přípisem“.

Exekuční řád procesní úpravu reakce soudu na okolnost, že je pro rozhodnutí o předloženém návrhu soudem místně nepřislušným, neobsahuje.

Pak je - se zřetelem k jeho ustanovení § 52 odst. 1 - namíste přihlížet k tomu ustanovení občanského soudního řádu, které naopak takovou úpravu zakotvuje; jím je ustanovení § 105 o. s. ř., jež je ovšem nutné aplikovat v souladu s tím, jak je vykládáno pro potřeby řízení o výkon rozhodnutí.

Z toho plyne, že i v exekučním řízení o tom, že není místně příslušný (a kterému soudu se věc postupuje jako naopak místně příslušnému), soud rozhodne usnesením (srov. § 105 odst. 2 o. s. ř.), které se doručuje oprávněnému a povinnému (tomu nejdříve s usnesením o nařízení exekuce).

Užití ustanovení § 105 o. s. ř. v exekučním řízení totiž nesmí vést k tomu, aby byl zmařen účel výkonu; tomu odpovídá, že rozhodnutí podle něj vydaná mohou být povinnému doručena nejdříve s usnesením, kterým bylo o návrhu na nařízení exekuce rozhodnuto. Výjimku lze připustit tam, kde takový následek nastat nemůže, například při exekuci vyklizením (bytu).

Povinný může vyjádřit odlišný názor na dosavadní hodnocení otázky místní příslušnosti, jehož nebyl

účasten (§ 105 odst. 2 až 4 o. s. ř.), v odvolání proti následnému usnesení námitkou, že bylo vydáno v řízení postiženém vadou, jež mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci.

Názor, že v exekučním řízení (stejně jako v řízení o výkon rozhodnutí) nemá místa – byť včasná a důvodná – námitka povinného, obsažená (až) v odvolání proti usnesení o nařízení exekuce, nemůže obstát, a to ani se zřetelem k účelu tohoto řízení a zákonem předjímaným důsledkům nařízení exekuce; je-li odvolání prvním úkonem, kdy tak povinný může učinit, znamenalo by to vyloučit jej z možnosti vznést námitku místní nepřislušnosti soudu vůbec, což připustit zjevně nelze (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. 2. 2005, sp. zn. [20 Cdo 276/2004](#), podobně usnesení Krajského soudu v Ostravě ve věci sp. zn. 9 Co 1079/2002).

„Neprodlené“ postoupení exekučnímu soudu, vyžadované ustanovením § 35 odst. 2 ex. ř., tedy znamená než tolik, že soud usnesení, že není místně příslušný, vydá bez odkladu.

Hlediska pro založení místní příslušnosti exekučního soudu jsou vyslovena v § 45 odst. 2 ex. ř. Ve vztahu k § 252 o. s. ř. je lze – co do povinné fyzické osoby – považovat za úpravu zvláštní, jež vystihuje logický požadavek „blízkosti“ postižitelného majetku k místně příslušnému soudu ve spojení s tím, že v době nařízení exekuce není (a nemůže být) známo, jaký konkrétní majetek postižen (exekučním příkazem exekutora) vskutku bude. Správným je proto názor, který vyjádřil Krajský soud v Českých Budějovicích ve věci sp. zn. 5 Nc 332/2003, že místně příslušným soudem je i pro nařízení exekuce k vydobytí výživného pro nezletilé děti nikoliv soud, v jehož obvodu je jejich bydliště (srov. § 252 odst. 3 o. s. ř.), nýbrž soud, v jehož obvodu má bydliště povinný (§ 45 odst. 2, věta první, ex. ř.).

Exekuční řád sice – zřejmě jen z legislativně technických příčin – pominul pojem „obecného soudu“, s nímž operuje v ustanovení § 252 občanský soudní řád, avšak v ustanovení § 45 odst. 2 ex. ř. je zhusta užíván opisem (srov. § 252 odst. 1, § 85 odst. 3 o. s. ř. na straně jedné a § 45 odst. 2, věta poslední, ex. ř. na straně druhé). Z toho lze dovodit, že – v případě, že povinnou je osoba právnická – poslední věta ustanovení § 45 odst. 2 ex. ř. nevyklučuje užití ustanovení § 252 odst. 2 o. s. ř. a jako místně příslušný přichází v úvahu i soud, v jehož obvodu má povinná právnická osoba majetek, nemá-li sídlo v České republice (viz též shodné hledisko pro povinnou osobu fyzickou vyjádřené ve třetí větě § 45 odst. 2 ex. ř.).

Úvahy o místně příslušném exekučním soudu implikují přirozeně i otázku, zda obdobně nemá být vymezena i „příslušnost“ exekutora, jehož lze pověřit provedením exekuce.

Ačkoliv exekuční řád vychází z toho, že exekutor vykonává exekuční a další činnost ve vazbě na exekutorský úřad (§ 10 odst. 1 ex. ř.), který se identifikuje také sídlem, jež má zjevné spojení se sídlem okresního soudu (§ 14 odst. 1 ex. ř.), nezakládá tím posléze žádné jiné než (vnitřně) organizační konsekvence. Nelze dovodit, že by k pověření provedením exekuce nemohl být navržen (a ustanoven) exekutor se sídlem v obvodu jiného okresního soudu, než je soud exekučně příslušný. A to navzdory tomu, že tak stranou a bez reflexe – i nákladové – zůstává účelnost takového postupu a že pro obdobné poměry notářského komisariátu (§ 38, § 175za o. s. ř.) je stanoveno jinak.

IV. Funkčně příslušným k rozhodnutí o odvolání proti rozhodnutí exekutora je krajský soud, ledaže jde o případy uvedené v § 208 a § 210a o. s. ř., kdy je příslušný okresní soud.

Bylo-li podáno odvolání proti exekučnímu příkazu, odvolací soud je odmítne.

Soudní exekutor není oprávněn zrušit exekuční příkaz; takové zrušení není účinné.

Podle § 28, věty druhé, ex. ř. se úkony exekutora považují za úkony soudu. Podle § 52 odst. 2 ex. ř., nestanoví-li tento zákon jinak, je exekutor oprávněn vykonat všechny úkony, které občanský soudní řád a další právní předpisy jinak svěřují při provedení výkonu rozhodnutí soudu, soudci, vykonavateli nebo jinému zaměstnanci soudu.

Z toho plyne, že v případech, kdy je exekutor povolán k rozhodování, je jeho rozhodnutí postaveno na roveň rozhodnutí soudu prvního stupně, tj. soudu okresního (§ 45 odst. 1 ex. ř.).

Tomu odpovídá v současné době zřetelně převládající (viz kupříkladu sp. zn. 15 Co 62/2003 Městského soudu v Praze, sp. zn. 5 Co 2776/2004 Krajského soudu v Českých Budějovicích, sp. zn. 20 Co 240/2003 Krajského soudu v Brně, sp. zn. 24 Co 662/2002 Krajského soudu v Hradci Králové) - a správný - názor, že rozhodnout o odvolání proti rozhodnutí exekutora je funkčně příslušný soud krajský (Městský soud v Praze), ledaže by šlo o případy vyjmenované v § 210a o. s. ř.

Odlišně je upravena funkční příslušnost soudu k rozhodování o námitkách proti exekutorem vydanému příkazu k úhradě nákladů exekuce; podle § 88 odst. 3 ex. ř. o nich rozhoduje soud okresní.

Se zřetelem k § 52 odst. 1 ex. ř. a § 204 odst. 1 o. s. ř. se odvolání (námitky) proti rozhodnutí exekutora podávají u exekutora; ten je předloží spolu s tou částí spisu, jež se napadeného rozhodnutí týká, okresnímu soudu (samozřejmě odvolání proti usnesení o nařízení exekuce se podává naopak u soudu, a jen soudu jsou vyhrazeny postupy podle § 208 a násl. o. s. ř.). Úprava vtělená do ustanovení § 94 až § 96 ex. ř. není použitelná.

Různě je v soudní praxi nazíráno na situaci, kdy - ačkoliv proti exekučnímu příkazu exekutora není podle § 47 odst. 3 ex. ř. opravný prostředek přípustný - bylo přesto podáno odvolání.

Městský soud v Praze ve věci sp. zn. 16 Co 295/2003 vyjádřil názor, že jde o stav neodstranitelného nedostatku podmínky řízení (jelikož zákon nestanoví, který soud je funkčně příslušný k rozhodnutí o takovém odvolání), pročež soud, jemuž je odvolání adresováno, řízení o něm zastaví. Oproti tomu Krajský soud v Brně (ve věci sp. zn. 26 Co 151/2004) má za to, že odvolání proti exekučnímu příkazu musí být odmítnuto podle § 218 písm. c) o. s. ř.

Odkaz městského soudu na rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 30. 4. 2001, sp. zn. [20 Cdo 2056/2000](#), není případný. Zde, jakož i v obdobných rozhodnutích, byl nedostatek funkční příslušnosti dovozován ze situace, kdy konkrétní opravný prostředek (odvolání, dovolání) nebyl „přípustný“ tzv. pojmově (odvolání bylo podáno proti rozhodnutí nikoli soudu prvního stupně, dovolání nikoliv proti rozhodnutí soudu odvolacího); nešlo tedy o případy, kdy jinak přípustný opravný prostředek je - ve vztahu k některým rozhodnutím - zákonem vyloučen (srov. kupř. § 202, § 237 odst. 2 o. s. ř.). Zatímco v situacích uvedených na prvním místě je vskutku namísto argument nedostatku funkčně příslušného soudu (s důsledky podle § 104 odst. 1 o. s. ř.), v případech posledně uvedených jde o „standardně“ nepřípustné odvolání, na něž odvolací soud reaguje rozhodnutím podle § 218 písm. c) o. s. ř.

Bylo-li však dovozeno, že funkčně příslušný soud k projednání odvolání proti rozhodnutí exekutora existuje, pak přichází logicky v úvahu jen takový výklad ustanovení § 47 odst. 3 ex. ř., na jehož základě je odvolání proti exekutorem vydanému exekučnímu příkazu přiřazeno naroveň rozhodnutím soudu prvního stupně, proti nimž odvolání není přípustné (srov. § 202 odst. 1, 2 o. s. ř.). Jestliže bylo přesto podáno, odvolací soud je tedy podle § 218 písm. c) o. s. ř. (§ 52 odst. 1 ex. ř.) odmítne.

Exekuční příkaz nelze odstranit tím, že by jej exekutor následným rozhodnutím „zrušil“, neboť ani exekuční řád ani občanský soudní řád (srov. § 52 odst. 1, 2 ex. ř.) eventualitu takového rozhodnutí nepřipouští. Vydal-li je exekutor přesto, nemohly jím být vyvolány relevantní procesní účinky, neboť

ty - z pohledu naopak v právu zakotvených institucí a zájmu, který jím exekutor sleduje - lze spojovat až se zastavením exekuce (§ 55 ex. ř.), případně s odkladem exekuce (§ 54 ex. ř.). Podle okolností může být exekuce zastavena podle § 268 odst. 1 písm. c) o. s. ř. nebo podle § 268 odst. 1 písm. g) o. s. ř., a to jen ve vztahu k té její části, jež odpovídá (již „nepotřebnému“, resp. „zrušenému“) exekučnímu příkazu (srov. § 47 odst. 2 ex. ř.). Situace je tu totiž obdobná té, jež vyvstane v případě více vedených řízení o výkon rozhodnutí, jež se liší jen způsobem výkonu, a kde nucené vymožení peněžitého plnění sice vede jen k faktickému ukončení výkonu, v němž se tak stalo, pro ostatní však zakládá důvod k jejich ukončení zákonem předpokládanou formou - zastavením výkonu podle § 268 odst. 1 písm. g) o. s. ř.

K obnovení účasti společníka obchodní společnosti nebo člena družstva, jejichž podíl, resp. členská práva a povinnosti, byly postiženy exekucí jako jiná majetková práva (§ 63 ex. ř.), proto - ostatně podle znění § 88 odst. 3, věty druhé, § 93 odst. 4, § 102 odst. 3, věty druhé, § 148 odst. 4, věty druhé, a § 231 odst. 2, věty druhé, obch. zák. - nedochází „zrušením“ exekučního příkazu, nýbrž zastavením exekuce.

V. Není vyloučeno, aby exekutor podal návrh na prohlášení o majetku i poté, co již vydal exekuční příkaz k provedení exekuce určitým způsobem.

V praxi soudů vyvstávají potíže při posouzení otázky, kdy (resp. dokdy) může exekutor navrhnout soudu, aby povinného předvolal k prohlášení o majetku (viz § 53 odst. 1 ex. ř.). Výkladové problémy se odvíjejí od toho, že ustanovení § 53 ex. ř. předpokládá subsidiární užití občanského soudního řádu, resp. jeho ustanovení § 260a až § 260h (s výjimkou § 260b odst. 1), přičemž zde upravený institut je podřazen specifické „činnosti soudu před nařízením výkonu rozhodnutí“; podle § 260a odst. 1 o. s. ř. totiž lze návrh na prohlášení o majetku učinit jen před podáním návrhu na výkon rozhodnutí.

Soudní praxe byla již usměrněna rozhodnutím Městského soudu v Praze, sp. zn. [51 Co 70/2003](#), uveřejněným ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek č. 10, roč. 2003, pod poř. č. 87 (dále jen „R 87/2003“), s právní větou, jíž bylo konstatováno, že „soudní exekutor poté, co mu bylo doručeno usnesení o nařízení exekuce, může před vydáním exekučního příkazu podle § 47 zákona č. 120/2001 Sb. (exekučního řádu) navrhnout soudu, aby předvolal povinného a vyzval ho k prohlášení o majetku.“ Tento závěr vychází ze systematického výkladu (zařazením prohlášení o majetku do hlavy III. exekučního řádu, nazvané „Provedení exekuce“, se prolamuje vazba na procesní vymezení institutu v občanském soudním řádu jakožto činnosti před nařízením výkonu) a z výkladu z účelu, dovozovaného z ustanovení § 47 odst. 1 ex. ř., jímž je zajistit spolehlivé informace pro efektivní exekuční příkaz.

Byl tak potlačen názor, že i exekutor může podat návrh na prohlášení o majetku jen do zahájení exekučního řízení (viz § 35 odst. 2 ex. ř.), případně jen do okamžiku, kdy byl návrh na nařízení exekuce podán u soudu.

S tím je namíste se ztotožnit. I když ustanovením § 53 odst. 2 ex. ř. není (na rozdíl od § 260b odst. 1 o. s. ř.) výslovně vyloučeno ustanovení § 260a odst. 1 o. s. ř., lze je - ve prospěch uvedeného závěru - adekvátně vyložit. Exekutor, který je podle § 53 odst. 1, 2 ex. ř. povolán podat návrh soudu na prohlášení o majetku povinného, není zjevně exekutor jakýkoliv, nýbrž jen exekutor pověřený provedením exekuce (§ 44 odst. 2 ex. ř.), k čemuž dochází až spolu s nařízením exekuce (s exekutorem, u něhož byl jen podán návrh na nařízení exekuce /§ 35 odst. 2, § 44 odst. 1 ex. ř./, zákon nepočítá již vzhledem ke lhůtám stanoveným k předložení návrhu soudu a k rozhodnutí o něm /§ 44 odst. 1, 2 ex. ř./).

Jestliže exekutor nemůže podat návrh na prohlášení o majetku podle § 53 ex. ř. dříve, než soud exekuci nařídil, možnost spojovat prohlášení o majetku v exekučním řízení (oproti řízení o výkon rozhodnutí) s „činností soudu před nařízením výkonu rozhodnutí“ logicky vskutku odpadá, a pro podání návrhu exekutorem se neuplatní ani omezení podle § 260a odst. 1 o. s. ř.; pro návrh na prohlášení o majetku není stanovena podmínka času jeho podání, resp. zákon je na určité stadium exekučního řízení neomezuje.

Podání návrhu na prohlášení o majetku zákon tím neomezuje ani na období do vydání exekučního příkazu (§ 47 odst. 1 ex. ř.), jak by znění citované právní věty R 87/2003 mohlo naznačovat. Okolnost, že exekuční příkaz má účinky nařízení výkonu rozhodnutí podle občanského soudního řádu (§ 47 odst. 2 ex. ř.), žádné omezení ve sledovaném směru nepředstavuje.

Připustit možnost podat návrh na prohlášení o majetku i poté, co již exekutor vydal exekuční příkaz k provedení exekuce určitým způsobem, se jeví být i účelné, ukáže-li se, že v rámci tohoto způsobu exekuce nelze plného uspokojení pohledávky oprávněného dosáhnout.

Není proto správný názor, který vyjádřil Okresní soud v Chrudimi ve věci sp. zn. Nc 1454/2004, že navrhnout prohlášení o majetku lze jen do vydání exekučního příkazu; za správný naopak nutno mít závěr, vyslovený v rozhodnutí Krajského soudu v Ostravě, sp. zn. 9 Co 1193/2004, Krajského soudu v Hradci Králové, sp. zn. 21 Co 338/2004, nebo Městského soudu v Praze, sp. zn. 16 Co 302/2004.

Tomu je též konsekventní, že ustanovení § 53 ex. ř. dovoluje exekutorovi toliko podat návrh soudu, aby předvolal povinného a vyzval ho k prohlášení o svém majetku; neumožňuje naopak, aby povinného za tímto účelem předvolal sám. Oprávnění podle ustanovení § 5 odst. 1 písm. c) vyhlášky č. 418/2001 Sb., o postupech při výkonu exekuční a další činnosti, s prohlášením o majetku podle § 53 ex. ř. (§ 260a až § 260h o. s. ř.) ztotožnit nelze (srov. § 5 odst. 2, věta třetí, vyhlášky).

VI. Exekutor dokládá pověření k žádosti o součinnost třetích osob podle § 34 odst. 1 ex. ř. i opisem (kopií) stejnopisu usnesení o nařízení exekuce opatřeným doložkou s uvedením data a podpisu exekutora nebo jím pověřeného zaměstnance, který opis vydal, a s otiskem úředního razítka exekutora.

Povinnost třetích osob poskytnout součinnost exekutorovi bezplatně znamená, že tyto osoby mají právo na náhradu hotových výdajů; o této náhradě rozhoduje exekutor usnesením, proti němuž není odvolání přípustné.

Náhradu hotových výdajů platí stát.

Ustanovení § 33 ex. ř. svěřuje exekutorovi významná oprávnění, jimž korespondují součinnostní povinnosti zde vyjmenovaných třetích subjektů, jejichž porušení jsou důvodem uložení pořádkové pokuty a zakládají jejich odpovědnost (případně státu) za tím vzniklou škodu (§ 34 ex. ř.). Tuto povinnost třetí subjekty mají zásadně i tehdy, když podle zvláštních předpisů mají povinnost mlčenlivosti, případně povinnost obdobnou (srov. kupř. § 33 odst. 3 ex. ř.). Vzhledem k tomu, že se tím dává možnost citelnému zásahu do právního postavení třetích osob, klade se naléhavě otázka výkladu té podmínky uvažovaných exekutorových oprávnění, již zakládá ustanovení § 34 odst. 1 ex. ř. a jež tkví v doložení exekutora pověření k provedení exekuce.

Prakticky se tento problém zjevuje především v rozhodování soudů o návrhu exekutorů na uložení pořádkové pokuty podle § 34 odst. 3 ex. ř. (§ 53 o. s. ř.).

Podle § 34 odst. 1 ex. ř. exekutor může požádat o součinnost třetí osoby podle § 33 a ty jsou povinny ji poskytnout bezplatně, doloží-li exekutor své pověření k provedení exekuce, a jen v souvislosti s jejím prováděním; není však povinen dokládat způsob provedení exekuce.

Krajský soud v Brně (v rozhodnutí ve věci sp. zn. 12 Co 286/2003) je toho názoru, že exekutor musí své pověření k provedení exekuce prokázat způsobem, který nepřipouští rozumnou pochybnost. Vzhledem k tomu, že takto žádá o součinnost i banky, jež jsou vázány vůči klientovi bankovním tajemstvím (§ 38 zákona č. 21/1992 Sb.), nemůže postačit „pouhá běžná (neověřená) kopie rozhodnutí soudu“ (podle § 44 odst. 2 ex. ř.), a dostačující není ani kopie tohoto rozhodnutí, kterou „ověřil“ sám exekutor podle § 25 odst. 2 kancelářského řádu soudních exekutorů (obdobně uvažoval též soud v rozhodnutí ve věci sp. zn. 20 Co 55/2003).

Oproti tomu Městský soud v Praze v rozhodnutí sp. zn. 16 Co 403/2003 dospěl k závěru, že soudní exekutor doloží pověření k provedení exekuce nejen stejnopisem soudního rozhodnutí nebo jeho úředně ověřenou kopií, nýbrž i jím potvrzenou kopií (opisem) soudního rozhodnutí (obdobně se vyjádřil Krajský soud v Českých Budějovicích ve věci sp. zn. 6 Co 1423/2002 a Krajský soud v Hradci Králové ve věci sp. zn. 23 Co 668/2003).

Praktické okolnosti i důsledky zákonného vymezení postavení exekutora v exekučním řízení působí ve prospěch závěru vysloveného na druhém místě.

Pověřením, jež vyžaduje ustanovení § 34 odst. 1 ex. ř., je bezpochyby usnesení soudu o nařízení exekuce ve smyslu § 44 odst. 2 ex. ř.; to ostatně stanoví výslovně § 4 vyhlášky č. 418/2001 Sb., podle nějž, požádá-li exekutor třetí osoby o poskytnutí součinnosti při provádění exekuce, osvědčuje tento požadavek tak, že těmto osobám zašle usnesení soudu o nařízení exekuce, které obsahuje jeho pověření k provedení exekuce. Tím je však toliko určen pramen potřebného dokladu, nikoliv již jeho forma; usnesení soudu v podobě jeho originálu exekutor samozřejmě k dispozici nemá.

Exekutorovi se dostává jen jeho stejnopisu (§ 44 odst. 3 ex. ř.), a není důvod očekávat, že ve více než jednom vyhotovení. Vícečetná potřeba doložit toto pověření (§ 33 odst. 1 až 9 ex. ř.) nutí k tomu, aby exekutor použil jinou listinu, než právě tento stejnopis usnesení.

Lze proto souhlasit i s tím, že exekutor (kromě úředně ověřené kopie) použije k doložení pověření k součinnosti třetích osob jeho opis (kopii) opatřený doložkou podle § 25 odst. 2 Stavovského předpisu Exekutorské komory České republiky ze dne 23. 5. 2002 (kancelářského řádu) s uvedením data a podpisu exekutora nebo jím pověřeného zaměstnance, který opis vydal, a s otiskem úředního razítka exekutora.

Příhodně je ve prospěch tohoto závěru argumentováno tím, že při provedení exekuce se úkony exekutora kladou na roveň úkonům soudu (§ 28 ex. ř.).

K žádostem o součinnost může exekutor přistoupit poté, co usnesení podle § 44 odst. 2 ex. ř. nabude vykonatelnosti.

Podle § 34 odst. 1 ex. ř. subjekty vyjmenované v § 33 jsou povinny poskytnout exekutorovi jím vyžádanou součinnost bezplatně (znak „bezplatnosti“ byl do zákona vložen zákonem č. 360/2003 Sb.).

Ustanovení § 34 odst. 1 ex. ř. je přílehlavé vykládat ve shodě s ustanovením § 128 o. s. ř., jež zakotvuje totéž, avšak s výslovným dovětkem, že subjekty povinné součinností mají právo na náhradu hotových výdajů. Není důvod zde vyjádřený princip ochrany třetích osob nezachovat i v jejich vztahu k exekutorovi, neboť nemohou být v horším postavení, než k soudu v řízení o výkon rozhodnutí; to, že dosah ustanovení § 128 o. s. ř. je zde z povahy věci užší, významné ovšem není. Právo banky na

úhradu věcných nákladů za podání zprávy exekutorovi je ostatně založeno explicitě ustanovením § 38 odst. 5 zákona č. 21/1992 Sb., o bankách.

Podle § 139 odst. 4 o. s. ř. o právu na náhradu hotových výdajů rozhoduje předseda senátu. Jestliže podle § 52 odst. 2 ex. ř., nestanoví-li tento zákon jinak, je exekutor oprávněn vykonat všechny úkony, které občanský soudní řád a další právní předpisy jinak svěřují při provedení výkonu rozhodnutí soudu, soudci, vykonavateli nebo jinému zaměstnanci soudu, pak se nabízí závěr, že o nárocích osob zavázaných exekutorem k součinnosti podle § 33 a § 34 ex. ř. na náhradu hotových výdajů, jež jim při tom vznikly, rozhodne usnesením sám exekutor. Na rozdíl od pořádkové pokuty (§ 34 odst. 3 ex. ř.) zákon nepovolává výslovně k tomuto rozhodnutí soud, a jeho vydání exekutorem odpovídá i požadavkům efektivity a rychlosti exekučního řízení. Náhradu hotových výdajů platí stát.

Považují-li se úkony exekutora za úkony soudu (§ 28, věta druhá, ex. ř.), je pak nevyhnutelné přijmout fakt, že proti uvažovanému usnesení exekutora není odvolání přípustné (viz § 202 odst. 1 písm. g/ o. s. ř.).

Rozhodnutí ve věci sp. zn. 9 Co 744/2002, v němž Krajský soud v Ostravě dospěl k shodným závěrům, je proto správné.

VII. Exekuční titulem je i exekutorský zápis podle § 78 písm. a) ex. ř. sepsaný exekutorským koncipientem, byl-li k tomu exekutorem písemně zmocněn; postačí zmocnění obsažené v jiné listině, při nařízení exekuce však musí být doloženo.

Koncipient úkon, k němuž byl zmocněn, provádí osobně; podepisuje též exekutorský zápis, který sepsal.

Exekutorský zápis podle § 78 písm. a) ex. ř. je ustanovením § 40 odst. 1 písm. d) ex. ř. prohlášen exekučním titulem stejně jako notářský zápis se svolením k vykonatelnosti upravený v § 71a až § 71c zákona č. 358/1992 Sb. Obdobně notářskému zápisu, k němuž se soudní praxe již vyjádřila a kde průmět do exekučního řízení nečiní potíže, je i zde nutné posuzovat, zda exekutorský zápis respektuje určité formální a věcné požadavky; v usnesení ze dne 25. 8. 2004, sp. zn. [20 Cdo 1232/2004](#), Nejvyšší soud uzavřel, že exekutorský zápis je exekučním titulem, jestliže splňuje náležitosti stanovené v § 78 písm. a) a násl. ex. ř.

Lze souhlasit s Krajským soudem v Brně (není argumentu pro závěr opačný), jestliže v rozhodnutí sp. zn. 20 Co 341/2004 dává najevo, že provedením exekuce může být pověřen exekutor, který podkladový titul - exekutorský zápis - sepsal, a že k návrhu na nařízení exekuce lze připojit i stejnopis exekutorského zápisu, je-li opatřen doložkou podle § 107 odst. 2 ex. ř.

Zvláštní problém představuje exekutorský zápis, který sepsal exekutorský koncipient. Nejednotně je hodnoceno, zda může být podkladem nařízení exekuce, resp. jaké musí být splněny formální, případně věcné podmínky. Podle usnesení Krajského soudu v Plzni, sp. zn. 10 Co 508/2004, musí být písemné zmocnění exekutora obsaženo v exekutorském zápisu, a v usnesení sp. zn. 14 Co 283/2004 Městský soud v Praze požaduje, aby exekutorský zápis sepsaný exekutorským koncipientem byl podepsán exekutorem. Ani jeden z těchto názorů nelze mít za správný.

Podle § 21 odst. 1 ex. ř. exekutor může koncipienta písemně zmocnit k vykonání jednotlivých úkonů, které jsou předmětem exekuční činnosti nebo další činnosti.

Úkonem, který je předmětem další činnosti exekutora, je i sepisování exekutorských zápisů; podle § 78 písm. a) ex. ř. platí, že v rámci další činnosti exekutor sepíše na žádost exekutorský zápis o

dohodě, kterou se účastník zaváže splnit pohledávku nebo jiný nárok druhého účastníka vyplývající ze závazkového právního vztahu, v níž svolí, aby podle tohoto zápisu byl nařízen a proveden výkon rozhodnutí nebo exekuce, jestliže svou povinnost řádně a včas nesplní.

Aby exekutorský zápis sepsaný koncipientem nebyl řádným exekučním titulem (viz § 40 písm. d/ ex. ř.), musel by být koncipient (právě) z tohoto úkonu zákonem vyloučen (jako je tomu v případě koncipienta notářského ve vztahu k notářskému zápisu se svolením k vykonatelnosti). Podle § 21 odst. 2 ex. ř. však koncipient nemůže být zmocněn exekutorem (toliko) k vydání exekučního příkazu, a nemůže vykonat dražbu ani exekuci k uspokojení nepeněžitěho plnění.

Z toho plyne, že exekučním titulem je i exekutorský zápis podle § 78 písm. a) ex. ř., který sepsal exekutorský koncipient, byl-li exekutorem k jeho sepsání písemně zmocněn. Z citovaných ustanovení (ani jiných) však nelze dovodit, že by podmínka písemného zmocnění byla splněna jen tehdy, bylo-li zmocnění vtěleno do samotného zápisu, resp. stalo-li se jeho součástí. I z ohledů praktických se podává, že postačí zmocnění obsažené v jiné (samostatné) listině, za samozřejmého předpokladu, že je dostatečně určité a srozumitelné, a identifikuje oprávnění k sepsání konkrétního zápisu.

Při nařízení exekuce na podkladě exekutorského zápisu sepsaného exekutorským koncipientem musí být zmocnění exekutorem doloženo. Ne-li, jde o nedostatek exekučního titulu (nikoliv návrhu na nařízení exekuce), na který soud musí upozornit (§ 52 odst. 1, § 254 odst. 3 o. s. ř.) a poskytnout oprávněnému možnost (v určené lhůtě) titul doplnit. Jestliže se tak nestane, soud návrh na nařízení exekuce - pro nedostatek způsobilého titulu - zamítne.

Podle § 79 odst. 1 ex. ř. musí exekutorský zápis obsahovat mimo jiné (písm. i/) otisk úředního razítka exekutora a jeho podpis; samozřejmě se rozumí podpis toho exekutora, který exekutorský zápis sepsal. Modifikací tohoto požadavku ve vztahu k zápisu sepsanému exekutorským koncipientem (na základě řádného zmocnění) je logicky požadavek podpisu nikoli exekutora, nýbrž koncipienta. Podpisem totiž může stvrdit pravost a obsahovou správnost listiny jen ten, kdo ji vyhotovil. To na druhé straně nikterak neomezuje povinnost uvést v exekutorském zápisu jméno a příjmení exekutora (který koncipienta k sepsání zápisu zmocnil) a jeho sídlo (písm. b/). Obecně platí, že koncipient úkon, k němuž byl náležitě (v souladu se zákonem) zmocněn, provádí osobně.

VIII. Lhůty k plnění podle § 40 odst. 2 ex. ř. se uplatní jen pro tituly vydané v občanském soudním řízení; nelze je užít ani pro exekutorský zápis podle § 78 písm. a) ex. ř.

Tradiční podmínkou materiální vykonatelnosti titulů soudního výkonu rozhodnutí (§ 251, § 274 o. s. ř.), stejně jako titulů exekučních (§ 40 odst. 1 ex. ř.), je uvedení lhůty, v níž má být v nich uložená povinnost splněna. Výjimkou jsou případy, kdy lhůta k plnění je stanovena přímo právním předpisem, na jehož základě byl titul vydán (srov. Ze zhodnocení rozhodování soudů a státních notářství při výkonu rozhodnutí, [Cpj 159/79](#) Nejvyššího soudu ČSR z 18. 2. 1981, uveřejněné ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek č. 9-10, roč. 1981, pod poř. č. 21), nebo kdy vykonatelnost titulu takový předpis prohlašuje bez dalšího, resp. aniž by s lhůtou k plnění počítal (viz kupř. § 139 odst. 1 tr. ř.).

Uvedené závěry jsou zobecněním poměrů, vlastních různorodé škále titulů výkonu rozhodnutí (exekučních titulů). Vystihují přirozený požadavek, aby podmínka vykonatelnosti titulů, vykonávaných v občanském soudním řízení, byla hodnocena především z hlediska těch právních předpisů, z nichž ten který titul vychází, resp. na jejichž základě byl vydán.

Zákon č. 30/2000 Sb., kterým byl novelizován občanský soudní řád s účinností k 1. 1. 2001, vycházejí ze zkušeností soudní praxe, založil v ustanovení § 261a odst. 2 o. s. ř. fikci lhůt k plnění

tam, kde v titulu - oproti požadavkům zákona - chyběla, resp. chybí.

V ustanovení § 274 o. s. ř. však dal - prozíravě a logicky - najevo, že tato fikce může být uplatnitelná jen ve vztahu k titulům, jež byly vydány podle tohoto předpisu samotného (totiž podle občanského soudního řádu). Zákon č. 30/2000 Sb. tím reflektuje okolnost, že civilně procesní - exekuční - předpis nemůže z povahy věci zasahovat (ovlivnit, resp. měnit) hmotněprávní poměry, ustavené jinými, povýtce veřejnoprávními normami.

Totéž musí platit i v rámci toho (soudního) výkonu (srov. § 2 písm. a/ zákona č. 119/2001 Sb.), jímž je exekuce podle exekučního řádu; také ji nařizuje soud.

Ustanovení § 40 odst. 2 ex. ř., podle něhož, neobsahuje-li exekuční titul určení lhůty ke splnění povinnosti, má se za to, že povinnosti uložené exekučním titulem je třeba splnit do 3 dnů a jde-li o vyklizení bytu, do 15 dnů od právní moci rozhodnutí, je tudíž třeba vyložit tak, že se nevztahuje na všechny tituly vypočtené v § 40 odst. 1 ex. ř., nýbrž toliko na tituly vydané v občanském soudním řízení (§ 40 odst. 1 písm. a/ ex. ř.).

Nevztahuje se ani na titul, kde by se opak dal jinak očekávat, neboť jej jako takový instaluje exekuční řád sám, totiž na exekutorský zápis (§ 40 odst. 1 písm. d/, § 78 písm. a/ ex. ř.). Je tomu tak proto, že ustanovení § 79 odst. 2 písm. e) ex. ř., jež zakotvuje povinnost vtělit do dohody podle § 78 písm. a) též dobu plnění, je nutné mít nejen za kogentní, nýbrž i za speciální k § 40 odst. 2 ex. ř.; ostatně jinak by bylo obtížně identifikovatelné obligatorní prohlášení povinné osoby o svolení k vykonatelnosti zápisu (§ 79 odst. 2 písm. f/ ex. ř.), má-li jeho obsahem být svolení s tím, aby podle zápisu byl nařízen a proveden výkon rozhodnutí nebo exekuce, jestliže svou povinnost řádně - a včas (tj. v zápisu uvedené lhůtě) - nesplní.

Není přípustné, aby soud jednou (při rozhodování o návrhu na nařízení výkonu rozhodnutí) pro nedostatek jinak nutné lhůty k plnění prohlásil titul za nevykonatelný proto, že se fikce lhůt k plnění podle § 261a odst. 2 o. s. ř. neprosadí (§ 274), a návrh zamítl, a podruhé (při rozhodování o návrhu na nařízení exekuce) tentýž titul (odkazem na § 40 odst. 2 ex. ř.) naopak za materiálně vykonatelný pokládal, a exekuci nařídil.

Jinak lze odkázat i na bod I. výše.

Správně tedy shrnuje Krajský soud v Plzni, že „pro materiální vykonatelnost exekučních titulů nepochybně platí obecná pravidla“, a souhlasit jest i s Krajským soudem v Ostravě, jestliže (konkrétně k exekutorskému zápisu) uvádí, že „ustanovení § 40 odst. 2 ex. ř. se musí vykládat tak, aby odpovídalo § 274 o. s. ř.“

IX. Manžel povinného je osobou oprávněnou podat odvolání proti usnesení o nařízení exekuce, přichází-li v úvahu, že konkrétním exekučním příkazem může být poškozen majetek v jeho společném jmění s povinným.

V exekuční praxi není jednoty při posouzení otázky, kdy se stává účastníkem řízení manžel povinného, jmenovitě za jakých podmínek je legitimován k podání odvolání proti usnesení soudu o nařízení exekuce (§ 44 odst. 2 ex. ř.).

Podle § 36 odst. 2 ex. ř. platí, že jsou-li exekucí poškozeny věci, práva nebo jiné majetkové hodnoty patřící do společného jmění manželů, je účastníkem exekučního řízení, pokud jde o tyto věci, práva nebo jiné majetkové hodnoty, i manžel povinného.

V řízení o výkon rozhodnutí je obdobné ustanovení § 255 odst. 2 o. s. ř. standardně vykládáno tak, že manžel povinného se stává účastníkem řízení o výkon rozhodnutí, „je-li nesporné nebo alespoň možné“, že věci, které jsou nařízeným výkonem rozhodnutí postihovány, patří do společného jmění povinného a jeho manžela; účastenství manžela se zakládá dnem, kdy soud výkon rozhodnutí usnesením nařídil (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 9. 7. 1997, sp. zn. 2 Cdon 1446/96). Úsudek, kterých „věcí“ se výkon rozhodnutí týká, je usnadněn již tím, že jeho nařízení zahrnuje i způsob, jímž má být proveden.

Jako podané osobou neoprávněnou není proto odmítáno odvolání manžela povinného (proti usnesení o nařízení výkonu rozhodnutí), přichází-li v úvahu, že výkonem rozhodnutí má být postižen majetek tvořící společné jmění manželů, a to bez ohledu na to, zda bylo usnesení o nařízení výkonu manželu doručeno či nikoliv (tato okolnost může mít průmět jen do hodnocení otázky včasnosti odvolání). Ve výkonu prodejem nemovitostí oprávněný musí doložit, že povinný je vlastníkem dotčené nemovitosti (§ 335 odst. 1 o. s. ř.), přičemž se soudu zjevuje zpravidla i existence společného jmění povinného, a tím i postavení jeho manžela jako účastníka řízení (resp. osoby legitimované k odvolání proti usnesení o nařízení výkonu). Méně zřetelná je situace ve výkonu rozhodnutí prodejem movitých věcí (bez výslovného určení těch, které mají být prodány), neboť nikoliv v okamžiku nařízení výkonu, nýbrž až teprve při jeho faktickém provádění, se - ve vztahu ke konkrétním sepsaným věcem - může osvědčit stav předjímaný ustanovením § 255 odst. 2 o. s. ř. Ačkoliv při nařízení výkonu rozhodnutí není jisto, že výkon postihuje movité věci ve společném jmění s manželem povinného, je-li „alespoň možné“, že tomu tak bude, soudy odvolání manžela povinného jako podané neoprávněnou osobou neodmítají ani zde. Není překážek pro věcné projednání odvolání, i když usnesení o nařízení výkonu rozhodnutí manželu povinného ještě nebylo doručeno, jelikož nemůže být (tím) ani opožděné.

Posledně popsaná situace výkonu rozhodnutí je blízká poměrům exekuce podle exekučního řádu, neboť též při nařízení exekuce není ještě postaveno najisto, že k postižení majetku ve společném jmění povinného a jeho manžela dojde; není totiž znám způsob exekuce, jelikož exekuční příkaz ještě nemohl být vydán (srov. § 47 odst. 1, 2 ex. ř.).

V rámci exekuce prodejem movitých věcí musí být manžel povinného spolu s vyrozuměním o tom, že byl proveden soupis a které věci byly sepsány, a s příslušným exekučním příkazem doručeno i usnesení o nařízení exekuce (§ 49 odst. 4, § 69 ex. ř., § 325 odst. 1, 2 a § 255 odst. 2 o. s. ř.); podobně při exekuci prodejem nemovitostí musí být (nejpozději) s exekučním příkazem doručeno také usnesení o nařízení exekuce i manžel povinného (§ 49 odst. 4, § 69 ex. ř., § 335b odst. 2 o. s. ř.). K těmto postupům vůči manžel povinného dochází zpravidla ve věcné i časové shodě s postupy, činěnými vůči povinnému samotnému.

K praktickým problémům proto dochází tehdy, jestliže usnesení o nařízení exekuce je napadeno manželem povinného předtím, než exekutor exekuční příkaz vydal. Existuje rozšířený názor, že manžel povinného je osobou oprávněnou k podání odvolání proti usnesení o nařízení exekuce až vydáním exekučního příkazu postihujícího majetek ve společném jmění manželů. Nebyl-li exekuční příkaz vydán, „nelze dovozovat, že by exekucí byly postiženy věci, práva nebo jiné majetkové hodnoty patřící do společného jmění manželů, a proto je nutno vycházet z toho, že účastníky exekučního řízení jsou pouze oprávněný a povinný;“ podal-li tudíž odvolání proti usnesení o nařízení exekuce za této situace manžel povinného, jde o odvolání podané osobou k tomu neoprávněnou (srov. § 218 písm. b/ o. s. ř., § 52 odst. 1 ex. ř.) a musí být odmítnuto (viz usnesení Krajského soudu v Ostravě, sp. zn. 9 Co 179/2004, Městského soudu v Praze, sp. zn. 14 Co 83/2005, a další).

Tento názor není nepochybný ani praktický.

V případě, že by manžel povinného již uplynula lhůta k odvolání, a teprve pak exekutor vydal

exekuční příkaz, vyvstává zvláštní problém jeho procesní obrany, když proti samotnému exekučnímu příkazu odvolání přípustné není (§ 47 odst. 3 ex. ř.). Jde-li jen o legitimaci k odvolání (nikoliv o okolnost, jež se promítá do posouzení, zda usnesení o nařízení exekuce je či není správné), pak by nebylo vyloučeno připustit do odvolacího řízení argument, že tuto legitimaci odvolatel získal později (následně vydaným exekučním příkazem); hodnotit jej, zejména ve vztahu k pluralitě možných exekučních příkazů, podle toho, jak se týkají majetku ve společném jmění, je však v odvolacím řízení zjevně nepřipadné. S každým (zvláštním) exekučním příkazem se pojí i účinek (jednotlivého) nařízení výkonu rozhodnutí podle občanského soudního řádu (§ 47 odst. 2, věta první, ex. ř.), pročež by se otevřel prostor úvaze, zda by manželu povinného – k odvolání proti usnesení o nařízení exekuce – nesvědčila legitimace vždy ke každému „nařízení výkonu rozhodnutí“ znovu.

Přitom manžel povinného může proti nařízení exekuce namítat jen ty okolnosti, které co do existence titulu a jeho poměru k návrhu příslušely povinnému (srov. § 44 odst. 10 ex. ř.). Okolnosti, jež mají vztah k určitému (dotčenému) majetku nebo k původu vymáhaného závazku, zakládají zpravidla důvod návrhu na zastavení exekuce (zejména § 268 odst. 1 písm. f/, h/, příp. odst. 4, § 267 odst. 1, 2 o. s. ř.).

Účastenství manžela povinného v exekučním řízení (stejně jako ve výkonu rozhodnutí) je založeno na potencialitě (předpokladu) – výjimečně dovoleného – postižení i jiného majetku, než majetku výlučně povinného; pro zjišťování, zda tomu tak skutečně je, není při nařízení exekuce (ani v odvolacím řízení) místa. Splnění tohoto předpokladu pak může být spatřováno už kupříkladu v tom, že exekutor doručil i manželu povinného usnesení o nařízení exekuce, dal-li tím najevo, že následnými exekučními příkazy majetek ve společném jmění fakticky postihnout míní.

Proto jestliže nelze vyloučit, že určitým způsobem exekuce, jenž je exekutorovi po nařízení exekuce k dispozici, objektivně může být postižen majetek ve společném jmění povinného a jeho manžela, nabízí se řešení obdobné tomu, jež je popsáno ve vztahu k § 255 odst. 2 o. s. ř. výše; je-li postižení majetku ve společném jmění „alespoň možné“, je přiléhavé manžela povinného pokládat za účastníka exekučního řízení již od vydání usnesení o nařízení exekuce a v důsledku toho jej i vybavit legitimací k podání odvolání. Lhůta k odvolání manžela povinného pak počíná od okamžiku, kdy mu bylo usnesení o nařízení exekuce doručeno.

Platí tedy, že manžel povinného je osobou oprávněnou podat odvolání proti usnesení o nařízení exekuce, přichází-li v úvahu, že konkrétním exekučním příkazem může být postižen majetek v jeho společném jmění s povinným.

Formulovaný závěr lze podpořit konečně i tím, že již doručením usnesení o nařízení exekuce nastupují zákazy dispozic s majetkem nejen povinného, nýbrž i s majetkem patřícím do společného jmění (§ 44 odst. 7 ex. ř.), a to i kdyby manžel povinného s takovým nakládáním souhlasil (§ 145 odst. 2, věta druhá, obč. zák.). Samo usnesení o nařízení exekuce (aniž by zde byl exekuční příkaz) má tudíž dopad do majetkové sféry manžela povinného, a také proto mu nelze odeprít možnost adekvátní procesní obrany.

Exekuční úkony, provedené předtím, než bylo podáno odvolání manžela povinného, si podržují zákonný podklad, jestliže odvolací soud usnesení o nařízení exekuce potvrdil.

X.O procesním nástupnictví se i v exekučním řízení rozhoduje usnesením; podle stadia řízení, v němž nastane okolnost rozhodná podle § 107 nebo § 107a o. s. ř., rozhoduje soud nebo exekutor.

V soudní praxi panují rozpaky nad ustanovením § 36 odst. 5 ex. ř.; výkladové problémy se soustřeďují především k vymezení jeho poměru k ustanovením § 107 a § 107a (§ 254 odst. 1) o. s. ř. a k tomu,

kdo (zda soud nebo exekutor) je - případně - o procesním nástupnictví povolán rozhodnout.

Podle § 36 odst. 5 ex. ř., prokáže-li se, že po zahájení exekučního řízení nastala právní skutečnost, s níž právní předpisy spojují převod nebo přechod práva oprávněného, o něž v exekučním řízení jde, do řízení namísto dosavadního oprávněného vstupuje jeho právní nástupce. Ten, kdo nastupuje do řízení na místo dosavadního oprávněného, musí přijmout stav řízení, jaký tu je v době jeho nástupu do řízení.

Městský soud v Praze (v usnesení sp. zn. 16 Co 37/2005) vychází z toho, že o procesním nástupnictví z důvodu singulární sukcese rozhoduje exekutor, jiné soudy o tom rozhodují samy (Krajský soud v Plzni); některé soudy mají za to, že § 36 odst. 5 ex. ř. užití ustanovení § 107 a § 107a o. s. ř. vylučuje, protože v exekučním řízení není procesní nástupnictví reflektováno explicitním rozhodnutím (Okresní soud Plzeň - město).

Ustanovení § 36 odst. 5 ex. ř. za takovou úpravu procesního nástupnictví, jež by svojí komplexností vylučovala použití subsidiárního předpisu (§ 52 odst. 1 ex. ř.) - zde ustanovení § 107 a § 107a (§ 254 odst. 1) o. s. ř. - mít zjevně nelze. Výslovně reflektuje jen hmotněprávní změny na straně oprávněného, není zřejmé, zda míní vystihnout případy jak univerzální sukcese, tak sukcese singulární, resp. i případy subjektivních změn spojených se ztrátou způsobilosti být účastníkem řízení, nevyjadřuje se k otázce, zda to, že „nastala právní skutečnost, s níž právní předpisy spojují převod nebo přechod práva,“ se vyšetřuje z úřední povinnosti (srov. „prokáže-li se...“), nebo je ovládáno zásadou projednací, a konečně ani odpověď na otázku, zda je nutné o nástupnictví rozhodnout, či postačí je vyjádřit v podobě faktických procesních postupů, z něj neplyne bezesbytku.

Tomu odpovídá takový výklad citovaného ustanovení, podle něhož je institut procesního nástupnictví v exekučním řízení jím toliko připomenut jako užitečný (ostatně konkrétněji, než činí ustanovení § 254 odst. 1 o. s. ř. pro řízení o výkon rozhodnutí), a to s tím, že jinak je k dispozici úprava vtělená do ustanovení § 107 a § 107a o. s. ř. Což je příhodné i z hlediska požadavku procesní jistoty, s kým se vede exekuční řízení.

O procesním nástupnictví v exekučním řízení se tudíž rozhoduje ve smyslu standardů občanského soudního řízení.

Zbývá zodpovědět otázku, kdo - zda soud nebo exekutor - je k rozhodnutí o procesním nástupnictví povolán.

Procesní nástupnictví reflektuje existenci určitých skutečností, jež jsou způsobilé ovlivnit hmotněprávní určení subjektů oprávněných nebo povinných ve vztahu k povinnosti, jež má být vykonána, jestliže nastanou potom, co bylo řízení (zde exekuční) zahájeno. Exekuční řízení je zahájeno dnem, kdy návrh na nařízení exekuce došel exekutorovi nebo příslušnému soudu (§ 35 odst. 2 ex. ř.).

Jelikož se o procesním nástupnictví rozhoduje v průběhu exekučního řízení, je prospěšné nejprve vymezit, kdy, v jakém stadiu - hodnoceno všeobecně - rozhoduje soud, a kdy exekutor.

Exekuci nařídí soud usnesením a jejím provedením pověří exekutora, aniž by stanovil, jakým způsobem má být exekuce provedena (§ 44 odst. 2 ex. ř.); podle § 44 odst. 3 ex. ř. se usnesení doručí exekutorovi, jenž poté posoudí (§ 47 odst. 1 ex. ř.), jakým způsobem bude exekuce provedena, a vydá exekuční příkaz ohledně majetku, který má být exekucí postižen. Podle § 52 odst. 2 ex. ř. platí, že nestanoví-li tento zákon jinak, je exekutor oprávněn vykonat všechny úkony, které občanský soudní řád a další právní předpisy svěřují při provedení výkonu rozhodnutí soudu, soudci, vykonavateli nebo jinému zaměstnanci soudu. Z uvedeného plyne, že v exekučním řízení rozhoduje jednak soud, jednak

exekutor; soud do nařízení exekuce (včetně), a jelikož pak následuje stadium provedení exekuce, otevírá se prostor pro rozhodování exekutora.

Nastane-li tedy skutečnost rozhodná podle § 107 nebo § 107a o. s. ř. ve stadiu příslušejícímu obecně rozhodování soudu, je i k rozhodnutí podle těchto ustanovení příslušný soud, a poté, stane-li se tak až v době „provedení“ exekuce, rozhoduje exekutor; není totiž – pro tyto potřeby – exekučním řádem stanoveno jinak.

Kritickým mezníkem je okamžik, kdy soud doručil exekutorovi usnesení o nařízení exekuce, jelikož od něj exekutor „provádí“ exekuci tím, že vydává exekuční příkazy (§ 44 odst. 3, § 47 odst. 1 ex. ř.). Ten je však modifikován v případě, že proti usnesení o nařízení exekuce bylo podáno odvolání. Zde se uplatní metoda, již vyjádřil Nejvyšší soud pro vztah mezi soudy v instančním režimu ve výkonu rozhodnutí v usnesení ze dne 31. 3. 2005, sp. zn. [20 Cdo 786/2004](#): „jestliže k zániku oprávněného došlo poté, co byla věc předložena odvolacímu soudu s odvoláním proti usnesení o nařízení exekuce, byl odvolací soud povinen rozhodnout o tom, s kým bude v řízení pokračováno (§ 254 odst. 1, § 107 odst. 1, věta třetí, o. s. ř.).“

Mohou nastat situace, kdy procesní nástupnictví sice exekutor usnesením ustaví (je zde osoba, na niž přešla vykonávaná povinnost), nicméně v exekučním řízení (určité jeho části, ve vztahu k určitému způsobu exekuce podle konkrétního exekučního příkazu) pak pokračovat nelze. Tak tomu je tehdy, jestliže je zde sice osoba, která převzala povinnost povinného, nepřevzala však již majetek, z něhož má být uspokojena. Exekuce musí být zastavena soudem podle § 55 odst. 1 ex. ř., § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř. Do (soudního) řízení o zastavení exekuce vstupuje nástupce (podle rozhodnutí exekutora) již bez dalšího, obdobou postupu, užitého v jiných souvislostech v rozhodnutích Nejvyššího soudu ze dne 24. 9. 2003, sp. zn. [29 Odo 223/2003](#) (uveřejněném ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek č. 9-10, roč. 2004, pod poř. č. 82), resp. ze dne 17. 5. 2005, sp. zn. [20 Cdo 2286/2004](#).

XI. Odvolání, které neobsahuje „žádné skutečnosti“, odvolací soud odmítne (§ 44 odst. 10, věta druhá, ex. ř.) bez dalšího, jestliže o tomto následku byl odvolatel předem poučen v usnesení o nařízení exekuce (§ 44 odst. 6 písm. f) ex. ř.).

Usnesení, kterým odvolací soud odmítl odvolání, které neobsahovalo skutečnosti rozhodné pro nařízení exekuce (§ 44 odst. 10, věta druhá, ex. ř.), je rozhodnutím ve věci samé.

Bylo-li podáno věcně projednatelné odvolání, lze usnesení o nařízení exekuce přezkoumat i z důvodů, které nebyly v odvolání uplatněny. Ke skutečnostem, které nebyly uplatněny před soudem prvního stupně, však nemůže odvolací soud přihlížet, aniž se jich dovolal účastník řízení.

Povinný není věcně legitimován k podání odvolání proti výroku usnesení o nařízení exekuce, jímž soud pověřil provedením exekuce konkrétního exekutora.

Nejednoznačně je v soudní praxi vykládáno též ustanovení § 44 odst. 10 ex. ř., jež se týká opravného prostředku proti usnesení o nařízení exekuce.

Podle tohoto ustanovení platí, že proti usnesení o nařízení exekuce je přípustné odvolání, v němž nelze namítat jiné skutečnosti než ty, jež jsou rozhodné pro nařízení exekuce; k ostatním soud nepřihlédne a nařízení exekuce potvrdí. Neobsahuje-li odvolání skutečnosti rozhodné pro nařízení exekuce nebo neobsahuje-li žádné skutečnosti, soud usnesením odvolání odmítne.

První věta § 44 odst. 10 ex. ř., část před středníkem, normativně proklamuje, co je v teorii i praxi samozřejmé; usnesení o nařízení exekuce – vskutku – lze účinně napadát jen prostřednictvím kritiky toho, co je při nařízení exekuce relevantní (podmínky řízení, způsobilý titul, formálně a materiálně

vykonatelný, atd.), a samozřejmě je i část věty za středníkem, mělo-li jí být vyjádřeno, že jiné okolnosti než relevantní při nařízení exekuce jsou nerelevantní i v odvolacím řízení. Zbytek první věty trpí neúplností potud, že potvrzení usnesení o nařízení exekuce není přirozeně jediným myslitelným výsledkem odvolacího řízení, neboť uplatněné odvolací důvody se mohou ukázat jako opodstatněné, pročež nelze vyloučit, že odvolací soud usnesení soudu prvního stupně naopak změní (a návrh na nařízení exekuce zamítne).

Druhou větu citovaného ustanovení vykládají některé soudy tak, že v případě uplatnění nerelevantních okolností usnesení o nařízení exekuce potvrzují jako věcně správné (kupříkladu usnesení Krajského soudu v Praze sp. zn. 27 Co 60/2004), jiné soudy odvolání odmítají (Městského soudu sp. zn. 27 Co 60/2004, Krajského soudu v Českých Budějovicích sp. zn. 5 Co 2368/2004, 5 Co 29/2005 a další).

Klíč k příležitavému výkladu § 44 odst. 10 ex. ř. lze nalézt v jeho ukotvení v širších souvislostech korespondující úpravy v občanském soudním řádu.

Situace, kdy odvolání neobsahuje „žádné skutečnosti“ (tzv. blanketní odvolání), se zjevně identifikuje s tou, již postihuje ustanovení § 212a odst. 2 o. s. ř., které stanoví, že i usnesení, jímž bylo rozhodnuto ve věci samé, nelze přezkoumat podle odstavce 1 (tj. i z jiných než uvedených důvodů), neobsahuje-li odvolání přes výzvu soudu (§ 43 a 209) žádné odvolací důvody.

Tomu vskutku odpovídá, že i blanketní odvolání proti usnesení o nařízení exekuce odvolací soud odmítne; tento následek je v řízení o výkon rozhodnutí pochopitelný jakožto výraz existence vady podání (spočívající v kvalifikovaném nedostatku – úplné absenci – odvolacích důvodů), která nebyla odstraněna navzdory výzvě, již odvolateli adresoval soud prvního stupně podle § 43 odst. 1, § 209 o. s. ř. V řízení exekučním je však situace zčásti odlišná; nikoliv samotný jeho „účel“, nýbrž zvláštní úprava obsahu usnesení, jež je napadeno, zakládá příležitost k závěru, že výzvy k odstranění vady odvolání (srov. § 43 odst. 1 o. s. ř.) zde netřeba. Ustanovení § 44 odst. 6 písm. f) ex. ř. totiž stanoví, že usnesení o nařízení exekuce musí obsahovat též „poučení o odvolání, o jeho náležitostech a o tom, že nebudou-li v něm uvedeny žádné skutečnosti rozhodné pro nařízení exekuce, soud odvolání odmítne.“ Jestliže tedy byl odvolatel (takto) poučen předem, lze mít za to, že poučovací povinnosti (srov. § 254 odst. 3 o. s. ř.) bylo v takovém případě učiněno zadost. Odvolací soud blanketní odvolání proto odmítne, aniž by odvolatele o obsahových náležitostech odvolání (odvolacích důvodech) poučoval znovu.

Druhá věta § 44 odst. 10 ex. ř. dále upravuje případy, kdy v odvolání sice byly uvedeny obecně přípustné odvolací důvody (srov. § 205 odst. 2 o. s. ř.), jde však o „skutečnosti“, které nejsou z hlediska podmínek nařízení exekuce „rozhodné“. Jestliže i zde má odvolací soud odvolání odmítnout (ač by jinak bylo namíste usnesení potvrdit), lze to pochopit jen jako výraz toho obecného režimu forem rozhodnutí, jímž zákon jinde reaguje na opravný prostředek, který je „zjevně bezdůvodný“ (srov. § 243b odst. 1 o. s. ř.). Navzdory formě rozhodnutí jde však zde o rozhodnutí věcné (ve věci samé), což má ovšem významné důsledky i pro dovolací řízení, jmenovitě pro hodnocení otázky přípustnosti dovolání (viz zejména § 238a odst. 1 písm. c/, odst. 2 o. s. ř., § 130 ex. ř.); naopak se neuplatní ustanovení § 229 odst. 4 o. s. ř.

Proto právní moc usnesení o nařízení exekuce v případě, že blanketní odvolání bylo odmítnuto, nastává, jako kdyby nebylo podáno, zatímco bylo-li odmítnuto odvolání „zjevně bezdůvodné“, jeho suspenzivní účinek se uplatní.

Úprava odvolání proti usnesení o nařízení exekuce je zjevně jen dílčí, pročež je k dispozici přiměřené (subsidiární) užití občanského soudního řádu. To platí i ohledně zásad, vtělených do ustanovení §

212a odst. 1 o. s. ř., což znamená, že je-li zde věcně projednatelné odvolání, lze usnesení o nařízení exekuce přezkoumat i z důvodů, které nebyly v odvolání uplatněny (§ 205 odst. 2 o. s. ř.).

Je proto třeba dát zapravdu Krajskému soudu v Hradci Králové (sp. zn. 19 Co 485/2003), který v situaci, kdy odvolatel nenamítal žádné skutečnosti rozhodné pro nařízení exekuce, o odvolání rozhodl tak, že usnesení změnil a návrh na nařízení exekuce zamítl poté, co zjistil, že zde není materiálně vykonatelného titulu. Odvolací soud se postavil na stanovisko, že ustanovení § 44 odst. 10 ex. ř. nemůže potlačit účinky ustanovení § 212a o. s. ř., a podle jeho názoru by odporovalo smyslu přezkumného řízení, kdyby zjevná nesprávnost nemohla být napravena.

Ačkoliv v odvolacím řízení v exekučních věcech lze uvádět skutečnosti, které nebyly uplatněny před soudem prvního stupně (§ 52 odst. 1 ex. ř., § 254 odst. 4 o. s. ř.), nemůže k nim odvolací soud přihlížet bez dalšího, aniž se jich dovolal účastník řízení (viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 6. 2005, sp. zn. [20 Cdo 2207/2004](#)).

K podání odvolání proti výroku usnesení o nařízení exekuce, jímž soud pověřil provedením exekuce oprávněným označeného exekutora, není povinný věcně legitimován; oponenturu proti určení exekutora může povinný vést v rámci institutu vyloučení exekutora podle § 29 ex. ř. (správně Krajský soud v Českých Budějovicích ve věci sp. zn. 15 Co 343/2002).

O tom, u koho se podává odvolání proti usnesení o nařízení exekuce, platí obecné zásady; přisvědčit lze Krajskému soudu v Českých Budějovicích, jestliže dospěl k závěru, že podal-li povinný odvolání u pověřeného exekutora, nejde o včas podané odvolání, ledaže bylo exekutorem předáno ve lhůtě k odvolání příslušnému soudu nebo orgánu, který má povinnost je doručit (sp. zn. 8 Co 3076/2002).

XII.V případech, kdy v řízení o výkon rozhodnutí by byl oprávněn ve stadiu provedení výkonu (§ 265 o. s. ř.) uložit pořádkovou pokutu soud, učiní tak v exekučním řízení (s výjimkou pořádkové pokuty podle § 34 odst. 3 ex. ř.) exekutor.

Pořádková pokuta se platí na účet soudu, který vydal usnesení o nařízení exekuce.

Některé soudy míní, že pořádkovou pokutu může uložit jen soud, jiné k tomuto úkonu povolávají též exekutora (s výjimkou pořádkové pokuty předjímané pro nesplnění povinností k součinnosti uvedených v § 33 ex. ř.). První se dovolávají povýtce ustanovení § 34 odst. 3 ex. ř., rozšiřující jeho dosah na pořádkové pokuty s všeobecným základem podle § 53 o. s. ř. (Okresní soud Plzeň-město), druhé odkazují na ustanovení § 52 odst. 1, 2 ex. ř. s tím, že - s výjimkou pokut podle § 34 odst. 3 ex. ř. - zákon co do obecného ztotožnění oprávnění soudu a exekutora zde nestanoví jinak.

Městský soud v Praze ve věci sp. zn. 14 Co 285/2004 dospěl k závěru, že „exekutor je oprávněn uložit pořádkovou pokutu osobě rušící pořádek při provádění doručování,“ a odůvodnil jej tím, že podle § 52 odst. 2 ex. ř. je exekutor oprávněn vykonat všechny úkony, které občanský soudní řád a další zákony svěřují při provedení výkonu soudu, nejsou-li vyhrazeny naopak soudu exekučním řádem; v „oblasti oprávnění k uložení pořádkové pokuty“ však zákon výslovně určuje, že soud rozhoduje jen podle § 34 ex. ř.

Oproti tomu týž soud ve věci sp. zn. 54 Co 572/2003 měl za to, že „opatřením při provedení exekuce je oprávnění vstoupit do objektu a předmětné věci odebrat, případně vykázat rušící osobu, nelze za ně (však) již považovat uložení pořádkové pokuty, neboť nejde o úkon směřující k provedení exekuce. Pravomoc ukládat pořádkové pokuty nebyla na exekutory přenesena“.

Jde-li o vymezení vztahu soudu a exekutora v exekučním řízení, je přiléhavé vycházet (stejně jako v bodu X. výše) z ustanovení § 52 odst. 2 ex. ř., podle něž platí, že nestanoví-li tento zákon jinak, je exekutor oprávněn vykonat všechny úkony, které občanský soudní řád a další právní předpisy jinak svěřují při provedení výkonu rozhodnutí soudu, soudci, vykonavatelé nebo jinému zaměstnanci soudu; podle § 28, věty druhé, ex. ř. se pak úkony exekutora považují za úkony soudu.

V bodu X. výše bylo dovozeno, že v exekučním řízení rozhoduje soud do nařízení exekuce (včetně), a jelikož pak následuje stadium provedení exekuce, rozhoduje exekutor, jde-li vskutku o provádění exekuce, a „nestanoví-li zákon jinak.“ Exekutor provádí exekuci zásadně tím, že vydává exekuční příkazy (§ 44 odst. 3, § 47 odst. 1 ex. ř.), a to poté, co mu soud doručil usnesení o nařízení exekuce.

„Jinak“ je stanoveno kupříkladu v § 34 odst. 3 ex. ř.; pokutu za nesplnění „součinnostních“ povinností uvedených v § 33 ex. ř. ukládá (zde vyjmenovaným) třetím osobám soud (byť na návrh exekutora), ačkoliv skutečnosti rozhodné pro uložení pokuty nemohou nastat dříve, než byl exekutor pověřen provedením exekuce, a tudíž spadají do stadia provedení exekuce. Potud není pochybností.

Prostřednictvím § 52 odst. 1 ex. ř. je v režimu exekučního řízení k dispozici i § 53 odst. 1 o. s. ř., jenž stanoví, že tomu, kdo hrubě ztěžuje postup řízení zejména tím, že se nedostaví bez vážného důvodu k soudu nebo neuposlechne příkazu soudu, nebo kdo ruší pořádek, nebo kdo učinil hrubě urážlivé podání anebo nesplnil povinnosti uvedené v § 294 a 295 o. s. ř., může předseda senátu uložit usnesením pořádkovou pokutu do výše 50 000 Kč. Poznámkou pod čarou na toto ustanovení odkazuje i citované ustanovení § 34 odst. 3 ex. ř.

Dojde-li tedy k situaci předjímané citovaným ustanovením § 53 odst. 1 o. s. ř. v exekučním řízení, a nastane-li ve stadiu provádění exekuce (§ 52 odst. 2 ex. ř.), je k vyvození odpovídajících sankčních důsledků povolán exekutor; jinak řečeno, tam, kde by v řízení o výkon rozhodnutí byl oprávněn ve stadiu provedení výkonu (§ 265 o. s. ř.) uložit pořádkovou pokutu soud, učiní tak v exekučním řízení (s výjimkou pořádkové pokuty podle § 34 odst. 3 ex. ř.) exekutor.

Jestliže tedy povinný nebo třetí osoba brání slovně nebo fyzicky provedení soupisu nebo zajištění věci při exekuci prodejem movitých věcí a jeho jednání nese znaky předjímané ustanovením § 53 odst. 1 o. s. ř., je exekutor oprávněn uložit pořádkovou pokutu; proti usnesení exekutora je přípustné odvolání, o němž rozhoduje krajský soud. Usnesení Městského soudu v Praze sp. zn. 54 Co 572/2003 proto za správné mít nelze.

XIII. Jestliže exekutor hrubě ztěžuje postup soudu v exekučním řízení, lze jej donucovat ke splnění jeho povinností uložením pořádkové pokuty podle § 53 odst. 1 o. s. ř.

Jednoty není ani při posuzování otázky, zda lze pořádkovou pokutu (§ 53 odst. 1 o. s. ř.) uložit exekutorovi.

Krajský soud v Ostravě ve věci sp. 9 Co 1303/2003 zastává názor, že exekutorovi pořádkovou pokutu uložit lze, jestliže nereagoval na výzvy, aby soudu prvního stupně předložil dodejky dokládající doručení usnesení o nařízení exekuce, proti němuž bylo podáno odvolání (aby mohl posoudit, zda je včasné, a případně postoupil věc odvolacímu soudu). Exekutor sice vykonává exekuční činnost nezávisle a jeho úkony se považují za úkony soudu, ale pokud má určitou povinnost vůči soudu, v daném případě spojenou s tvorbou soudního spisu, pak je namístě i vůči exekutorovi aplikovat ustanovení § 53 odst. 1 o. s. ř. o pořádkové pokutě. Obdobný názor vyjádřil Krajský soud v Hradci Králové ve věci sp. zn. 21 Co 139/2004.

Krajský soud v Hradci Králové ve věci sp. zn. 18 Co 215/2004 však dospěl k závěru opačnému. Exekutorovi pořádkovou pokutu uložit nelze, neboť podle § 28 ex. ř. se úkony exekutora při

provedení konkrétní exekuce považují za úkony samotného soudu; k dispozici jsou jiné „sankční“ prostředky, jmenovitě návrh na zahájení kárného řízení podle § 117 odst. 4 písm. d) ex. ř. Pokuta, kterou soud prvního stupně uložil exekutorovi proto, že nevyhověl výzvě předložit seznam sepsaných věcí pro potřeby rozhodnutí o návrhu na zastavení exekuce, byla tedy podle odvolacího soudu uložena neoprávněně. Při hodnocení položené otázky je i zde (viz bod XII.) přílehlavě vyjít z § 52 odst. 2 a z § 28, věty druhé, ex. ř.

V těch případech, kdy jsou tam uvedené podmínky splněny, je z povahy věci vskutku (jak je v soudní praxi uvažováno) vyloučeno, aby soud ukládal exekutorovi pořádkovou pokutu. Pochybení exekutora pak mohou být vskutku reflektována – podle konkrétních poměrů – jen jinak, cestou oprávněného prostředku proti jeho rozhodnutí, uplatněním odpovědnosti za škodu (§ 32 ex. ř.) nebo postupy v rámci kárné odpovědnosti exekutora (§ 116 a násl. ex. ř.). Nelze však přehlížet, že ve stadiu provedení exekuce nevystupuje exekutor ve všech případech „jako“ soud (nečiní tedy vždy to, co ve výkonu rozhodnutí přísluší soudu), nýbrž přichází naopak v úvahu, že má vůči soudu konkrétní povinnost, a to tehdy, kdy je soud v určitém stadiu exekučního řízení povolán k určitému procesnímu postupu, jež vyžaduje exekutorovu součinnost.

Tak je tomu zejména při podání odvolání proti usnesení o nařízení exekuce a při rozhodování o odkladu a zastavení exekuce (kdy pro rozhodnutí je potřebné soudu předložit příslušný spis, resp. jeho část), a též všeobecná povinnost exekutora doručovat písemnosti v exekučním řízení (§ 56 ex. ř.) má přirozenou vazbu na procesní postavení soudu v exekučním řízení v tom smyslu, že nedostatky v jejím plnění jsou způsobilé ztěžovat jeho postup v řízení (§ 53 odst. 1 o. s. ř.). Jestliže tudíž exekutor hrubě ztěžuje postup té části exekučního řízení, jež je vedena soudem, není důvod, aby nemohl být donucován k splnění svých povinností uložením pořádkové pokuty podle § 53 odst. 1 o. s. ř. Proti usnesení o uložení pořádkové pokuty je exekutor legitimován podat odvolání, k rozhodnutí o němž je funkčně příslušný krajský soud. Stejná hlediska se nabízejí k použití i pro výklad ustanovení § 32 odst. 1, 2 ex. ř. a § 32 odst. 3 ex. ř.

Ze dvou výše uvedených rozhodnutí je proto namístě přisvědčit usnesení Krajského soudu v Ostravě.

XIV. Důvody zvláštního zřetele hodné, způsobilé k tomu, aby soud zprostil exekutora dřívějšího pověření (§ 44 odst. 9 ex. ř.), nemohou spočívat jen v subjektivním hodnocení oprávněného, nýbrž je zapotřebí, aby šlo o okolnosti závažné z objektivního hlediska, které překáží, aby exekuce mohla být efektivně (podle práva) provedena.

Exekuci nemůže provést exekutor, jenž je současně zmocněncem oprávněného (§ 74 odst. 1 písm. a/ ex. ř.). Totéž platí, jestliže před nařízením exekuce jsou soudu známy jiné okolnosti, pro které je exekutor vyloučen.

Podle § 44 odst. 9 ex. ř., požádá-li oprávněný soud o změnu exekutora, soud po vyjádření exekutora jej pověření zproští, jsou-li pro to důvody zvláštního zřetele hodné. V takovém případě pověří soud provedením exekuce exekutora, kterého navrhne oprávněný, a věc mu připsesem postoupí. Účinky původního návrhu oprávněného na nařízení exekuce zůstávají zachovány. Odměna exekutora, který byl zproštěn pověření, se vypočítá tak, jako by došlo k zastavení exekuce.

Při výkladu tohoto ustanovení – ohledně důvodů pro zproštění exekutora – se v soudní praxi prosazují dvě protichůdná hlediska, subjektivní a objektivní.

První vyjádřil kupříkladu Městský soud v Praze v usnesení sp. zn. 20 Co 87/2004, v němž dovodil, že „již samotné pochybnosti oprávněného o řádném postupu exekutora při exekuční činnosti zřejmě narušují nezbytný vztah důvěry mezi oprávněným a exekutorem a s ohledem na charakter tohoto

sporu“ lze tyto okolnosti považovat za důvody hodné zvláštního zřetele ve smyslu § 44 odst. 9 ex. ř. Druhé zastává Obvodní soud pro Prahu 2 ve věci sp. zn. 25 Nc 81/2003; důvody hodné zvláštního zřetele mohou být podle jeho názoru jen „velmi závažné skutečnosti“, kupříkladu dlouhodobá nemoc exekutora nebo jinak založená dlouhodobá nefunkčnost jeho úřadu apod.

Subjektivní zřetele (viděno z pohledu oprávněného) se projevují relevantně především tím, že je to oprávněný, kdo navrhuje, aby provedením exekuce byl pověřen určitý exekutor (§ 38 odst. 1 ex. ř.), a jen navrženého exekutora může soud pověřit provedením exekuce (§ 44 odst. 2 ex. ř.); je-li však exekuce nařízena, pověření konkrétního exekutora je zásadně trvalé, resp. trvá až do úplného uspokojení vymáhané pohledávky a jejího příslušenství, resp. do zastavení exekuce (§ 51 písm. b/, c/ ex. ř.).

Výjimky zakotvuje zákon prostřednictvím institutu vyloučení exekutora podle § 29 ex. ř. a - právě - možností exekutora jeho pověření zprostit podle § 44 odst. 9 ex. ř. (srov. § 51 písm. a/, d/ ex. ř.).

Exekutor je vyloučen z provedení exekuce, jestliže se zřetelem na jeho poměr k věci, k účastníkům exekučního řízení nebo k jejich zástupcům je tu důvod pochybovat o jeho nepodjatosti; důvodem k vyloučení exekutora však nejsou okolnosti, které spočívají v postupu exekutora v exekučním řízení o projednávané věci (§ 29 odst. 1, 2 ex. ř.). Důvod pochybovat o nepodjatosti je zde tedy zjevně pochopen jakožto objektivní povahy.

Také důvody zvláštního zřetele hodné (§ 44 odst. 9 ex. ř.) musí mít objektivní kvalitu, a to nejen z výkladových hledisek sémantických a logických, nýbrž i systematických; oba instituty - vyloučení i zproštění - musí vycházet ze shodného pojetí postavení exekutora vůči účastníkům exekučního řízení, zde jmenovitě vůči oprávněnému.

Opak by vedl k absurdním důsledkům; pro oprávněného, stačil-li by ku změně exekutora subjektivní názor („ztráta důvěry“), by postup prostřednictvím institutu vyloučení exekutora podle § 29 ex. ř. byl prakticky nepřipadný.

Pro řízení o výkon rozhodnutí (a totéž musí platit i pro řízení exekuční) je příznačné, že obecné civilněprocesní zásady dispoziční a projednací (zejména ve stadiu provedení výkonu, resp. exekuce) jsou nepřehlédnutelně omezeny; nejde zde jen o subjektivní zájem té či oné procesní strany, nýbrž současně o autoritu státu ve vztahu k právu vůbec, konkrétně pak k tomu jeho posláním, jímž ztělesňuje garance jeho faktické vynutitelnosti (tj. reálné vykonatelnosti kvalifikovaných titulů). Právní stát je povinen ji zajistit nikoliv jakkoli, nýbrž opět v mezích práva, tedy též se zřetelem k principu adekvátní ochrany povinného, a tudíž i nestranně (srov. též citované ustanovení § 29 ex. ř.).

Vzhledem k ustanovením § 52 odst. 2 a § 28, věty druhé, ex. ř. to platí nejen ve vztahu k soudu výkonu rozhodnutí, nýbrž přiměřeně i k exekutorovi pověřenému provedením konkrétní exekuce.

Z uvedeného plyne, že důvody zvláštního zřetele hodné, způsobilé k tomu, aby soud zprostil exekutora dřívějšího pověření, nemohou spočívat jen v subjektivním hodnocení oprávněného, jak exekutor exekuci konkrétně provádí, nýbrž je zapotřebí, aby šlo o okolnosti závažné z objektivního hlediska, které překáží, aby exekuce mohla být efektivně (podle práva) provedena.

Popsané veřejnoprávní znaky postavení exekutora znemožňují, aby exekutor - byť s odvoláním na oprávnění podle § 74 odst. 1 písm. a) ex. ř. - poskytoval právní pomoc, jejímž obsahem je zastupování oprávněného v exekučním řízení, v němž podle jím podávaného návrhu má být současně pověřen provedením exekuce.

Potud je v soudní praxi jednoty; nejistota se spojuje s otázkou, jaké nástroje má soud k dispozici, jestliže taková situace přesto nastane.

Lze mít za to, že okolnost, že v návrhu na nařízení exekuce je označen jako exekutor, který má být pověřen provedením exekuce (§ 38 odst. 1 ex. ř.), exekutor k tomu nezpůsobilý proto, že současně vystupuje (nepřípustně) jako zmocněnec oprávněného, zakládá vadu návrhu na nařízení exekuce; takový návrh je totiž svou povahou neurčitý (vnitřně rozporný).

Pak se otevírá soudu prostor pro postupy podle § 39 odst. 1, 2 ex. ř., tj. pro výzvu zmocněnci oprávněného, aby opravil (doplnil) návrh na nařízení exekuce tak, aby obsahoval označení exekutora k provedení exekuce způsobilého, s tím, že buď bude tato vada návrhu odstraněna, nebo exekuční řízení zastaveno.

XV. V případě, že návrh na nařízení exekuce byl v odvolacím řízení zamítnut, přichází v úvahu uložit povinnost k náhradě nákladů exekuce oprávněnému; o tom rozhodne soud. Odměna exekutora činí 3000 Kč.

Ustanovení § 87 až § 89 ex. ř. nelze vyložit bez vědomí souvislostí s úpravou nákladů řízení o výkon rozhodnutí, zakotvenou v ustanoveních § 270 a § 271 o. s. ř. Prve vyjmenovaná ustanovení postihují zcela zjevně jen zvláštnosti vlastní exekučnímu řízení s tím, že jinak se uplatní důsledky obecné subsidiarity občanského soudního řádu (§ 52 odst. 1 o. s. ř.).

Také v exekučním řízení platí, že nařízení exekuce se vztahuje i na povinnost k úhradě nákladů exekuce (§ 44 odst. 6 písm. e/, § 87 odst. 1, 3 ex. ř.) a – ač výslovně neuvedeno – i nákladů oprávněného (§ 87 odst. 2 ex. ř.), a to bez toho, že byly specifikovány. Obdobou postupu soudu v řízení o výkon rozhodnutí (kdy soud ukládá postupně další povinnosti k náhradě nákladů, aniž určil lhůtu k plnění, případně je jen co do výše určuje) je v exekučním řízení postup prostřednictvím institutu příkazu k úhradě nákladů exekuce podle § 88 ex. ř., k jehož vydání je povolán exekutor. Příkaz k úhradě nákladů exekuce se vykonává především v exekučním řízení, v němž byl vydán (§ 87 odst. 4 ex. ř.); nebyla-li nákladová pohledávka zde uspokojena, je příkaz k úhradě (v jednotě s náhradovým výrokem obsaženým v usnesení o nařízení exekuce) způsobilý sloužit coby samostatný titul pro exekuční řízení další (ledaže soud o nákladech exekučního řízení rozhodl později, jmenovitě při zastavení exekuce, jinak).

Z pohledu zásad ovládajících rozhodování o nákladech v nalézacím řízení se také zde (stejně jako v řízení o výkon rozhodnutí) vychází z toho, že oprávněný je procesní stranou, již svědčí plný úspěch ve věci (srov. § 142 odst. 1 o. s. ř.), neboť nařízením exekuce bylo jeho návrhu vyhověno. Výslovně se k tomu v exekučním řízení přihlašuje úprava povinnosti k náhradě nákladů exekuce (srov. § 87 odst. 3 ex. ř.).

To však postihuje právě jen tyto (typické) situace, pro které je příznačným důsledkem, že povinnost k náhradě nákladů řízení o výkon (a exekuce) zatěžuje povinného.

Praktické jsou ovšem i případy opačné, kdy oprávněnému „plný úspěch“ nesvědčí – kupříkladu je-li jeho návrh na nařízení výkonu rozhodnutí (exekuce) zamítnut. Pak se tento režim nákladového rozhodování – logicky – uplatnit nemůže.

K tomu se vyjadřuje usnesení Městského soudu v Praze, sp. zn. 14 Co 272/2003, s tím, že při zamítnutí návrhu na nařízení exekuce se ustanovení § 87 a násl. ex. ř. neužije, „neboť upravuje situaci nařízení exekuce,“ pročež platí ustanovení § 52 odst. 1 ex. ř., a povinný a exekutor mají právo na náhradu nákladů proti oprávněnému. Určení výše náhrady je pak podle tohoto názoru „v kompetenci exekutora“, který rozhodne podle § 88 ex. ř. Vykonatelný exekuční příkaz pokládá městský soud za exekuční titul podle § 40 odst. 1 písm. g) („ve spojení s § 87 odst. 4“) ex. ř.

S tím je souladné rozhodnutí téhož soudu sp. zn. 58 Co 360/2004; uzavírá však, že v rozhodnutí o zamítnutí návrhu na nařízení exekuce soud rozhodne také o „nákladech exekutora“ a o náhradě nákladů řízení mezi oprávněným a povinným.

Krajský soud v Českých Budějovicích ve věci sp. zn. 5 Co 2997/2003 tento názor rozvíjí o úsudek, kdo má být určen (v rozhodnutí o zamítnutí návrhu na nařízení exekuce) povinným k náhradě nákladů exekuce; podle jeho mínění je jím (analogií § 142 odst. 1 o. s. ř.) oprávněný, jelikož nebyl ve věci úspěšný. Soud si opatří předtím, než rozhodne, od exekutora vyčíslení nákladů exekuce; odměnu exekutora lze stanovit analogicky podle § 11 vyhlášky č. 330/2001 Sb.

Podobně Krajský soud v Ostravě (sp. zn. 9 Co 1120/2004) míní, že při zamítnutí návrhu na nařízení exekuce nemůže být rozhodováno o nákladech exekuce podle § 87 ex. ř. příkazem exekutora, a je proto nezbytné, aby o nich rozhodl soud. Povinnost k náhradě má být uložena oprávněnému, jelikož se svým návrhem neměl úspěch, a to do tří dnů od právní moci usnesení, jímž bude určena výše těchto nákladů (za přiměřeného užití § 155 odst. 1 o. s. ř.); „samostatné usnesení o výši těchto nákladů bude vydáno poté, co soudní exekutor odměnu a náhrady vyčíslí.“

V usnesení ve věci sp. zn. 12 Co 593/2003 Krajský soud v Brně však pokládá za vyloučené, aby exekutorovi byla přiznána proti oprávněnému odměna podle § 5, § 6 odst. 1, 3 vyhlášky č. 330/2001 Sb.; podle jeho názoru na skutečnost, že exekutor již provedl exekuční úkony, ale následně zaniklo jeho pověření v důsledku změny prvostupňového rozhodnutí a zamítnutí návrhu na nařízení exekuce, nepamatuje ani § 11 této vyhlášky, a ani analogií jiných ustanovení nelze dospět k jinému závěru, než že exekutorovi odměna nenáleží. Krajský soud v Hradci Králové ve věci sp. zn. 25 Co 175/2004 naopak soudí, že exekutor má právo na odměnu za exekuční činnost i v případě, že návrh na nařízení exekuce byl zamítnut, pokud se tak nestalo z důvodů, které exekutor zavinil (§ 11 odst. 5 a contr. vyhlášky č. 330/2001 Sb.).

V řízení o výkon rozhodnutí pro uvedené poměry platí, že se zvláštní pravidlo vyjádřené v § 270 odst. 1 o. s. ř. neuplatní, a soud nemůže postupovat jinak, než že podle § 254 odst. 1, § 142 o. s. ř. uloží oprávněnému konkrétní povinnost k peněžitému plnění, k jejímuž splnění již musí stanovit lhůtu; vykonatelnost takového rozhodnutí pak nastává jejím uplynutím (§ 171 odst. 1 o. s. ř.) a vykonat je lze jen v jiném řízení. Totéž platí v případě, že ještě před nařízením výkonu rozhodnutí oprávněný vzal návrh zpět, případně soud vykonávací řízení zastavil pro nedostatek podmínek řízení, neboť o nákladech řízení pak soud rozhodne podle § 254 odst. 1, § 146 odst. 1 písm. c), odst. 2 o. s. ř.; podle ustanovení § 254 odst. 1, § 146 odst. 3 o. s. ř. rozhodne soud o nákladech řízení tehdy, jestliže návrh na nařízení výkonu rozhodnutí odmítne za podmínek vyslovených v § 43 odst. 2 o. s. ř. (Kurka - Drápal, Výkon rozhodnutí v soudním řízení, Linde 2004, str. 396 a násl.).

Není důvod nepoužít tyto závěry i v exekučním řízení (§ 52 odst. 1 ex. ř.).

Za správný je proto považovat především názor, že v případě, že návrhu na nařízení exekuce nebylo vyhověno, jsou ustanovení § 87 odst. 2 a 3 ex. ř. nepoužitelná, a prostřednictvím § 52 odst. 1 ex. ř. je nutné vycházet z výše uvedených ustanovení § 254 odst. 1, § 142 odst. 1, § 146 odst. 1 písm. c), odst. 2, § 146 odst. 3, příp. § 150 o. s. ř.

Přímý průmět důsledků jejich užití je však - z povahy věci - možné spojovat jen s procesním vztahem oprávněného a povinného, resp. s jim vzniklými náklady. Nejenže tedy nelze aplikovat ustanovení § 87 odst. 2, věty druhé, ex. ř., že náklady oprávněného hradí oprávněnému povinný, nýbrž pravidlem bude, že oprávněný hradí náklady vzniklé v exekučním řízení povinnému.

Oproti řízení o výkon rozhodnutí vystupuje v řízení exekučním další („nákladový“) subjekt, totiž exekutor, s nímž zákon spojuje tzv. náklady exekuce, vymezené v § 87 odst. 1 ex. ř. V situaci při

nařízení exekuce (když je návrhu vyhověno) zákon jeho postavení důvodně připodobňuje postavení oprávněného (§ 87 odst. 3 ex. ř.) a ukládá povinnému, aby je exekutorovi uhradil.

Bylo řečeno, že v případech, kdy je však návrh na nařízení exekuce zamítnut (a „úspěch“ má povinný), uvažovat – se zřetelem k zásadám, jež ovládají rozhodování o nákladech řízení vůbec – o povinnosti povinného k nákladovému plnění (včetně povinnosti vůči exekutorovi) zásadně nelze. Logice „úspěchu ve věci“ (§ 142 o. s. ř.), o niž nezbyvá než se opřít, odpovídá řešení, k němuž se většinová soudní praxe ostatně kloní (viz výše), že je to naopak oprávněný, koho je případné s povinnostmi nahradit náklady exekuce identifikovat.

To na druhé straně neznamena, že se vždy musí náhrady nákladů exekuce exekutorovi dostat; důvody ve smyslu podpůrného ustanovení § 150 o. s. ř., pro něž oprávněnému uložit povinnost uhradit náklady exekuce exekutorovi nebude možné, mohou spočívat také v tom, že „neúspěch“ oprávněného exekutor zavinil (srov. zásadu vyslovenou v § 11 odst. 5 vyhlášky č. 330/2001 Sb.).

Eventualitu založení procesněprávního (nákladového) vztahu mezi oprávněným a exekutorem zákon pro obdobnou situaci zastavení exekuce předjímá výslovně (v ustanovení § 89 ex. ř.), a již proto není správný názor, že stanovit náhradovou povinnost mezi oprávněným a exekutorem je „pojmově“ vyloučeno.

„Obdobnou situaci zastavení exekuce“ představuje ta, kdy exekutor byl provedením exekuce (již) pověřen, tj. když k zamítnutí návrhu na nařízení exekuce dochází v odvolacím řízení; zde také spočívá těžiště výše předznamenávaného problému soudní praxe.

Jelikož usnesením o zamítnutí návrhu na nařízení exekuce se pak zakládá situace obdobná zániku pověření k provedení exekuce v osobě konkrétního exekutora (srov. § 51 ex. ř.), není i proto myslitelné, aby exekutorovi poté příslušela oprávnění k rozhodování o nákladech exekučního řízení podle § 88 odst. 1 ex. ř. Usnesením o zamítnutí návrhu se exekuční řízení končí, a je-li náhradový režim podle § 87 odst. 4 ex. ř. zde vyloučen, musí to být soud, kdo je povinen rozhodnout i o nákladech řízení (§ 151 o. s. ř.). Nejsou-li v té době náklady exekuce známy, je k dispozici postup podle § 155 odst. 1, věta za středníkem, o. s. ř.

Z výše shrnutých ilustrací rozhodování soudů je zjevné, že nejednotně je posuzována též otázka existence a výše nároku exekutora na odměnu za provedení exekuce. Je zastáván názor, že v případě zamítnutí návrhu na nařízení exekuce (k němuž došlo až v odvolacím řízení a exekutor již provedl některé exekuční úkony) exekutor nárok na odměnu nemá, protože ve vyhlášce č. 330/2001 Sb. není zakotven, stejně jako se vyskytuje názor opačný, že odměna exekutorovi zásadně přísluší, vždy ve výši 3000 Kč, cestou analogie ustanovení § 11 odst. 3 zmíněné vyhlášky.

Prisvědčit jest názoru druhému.

Podle § 11 odst. 3 vyhlášky č. 330/2001 Sb. platí, že zanikne-li pověření exekutora k provedení exekuce rozhodnutím soudu o vyloučení exekutora nebo o zastavení exekuce anebo o pověření jiného exekutora provedením exekuce (§ 51 písm. a/, b/ a d/ ex. ř.), činí odměna exekutora, jehož pověření zaniklo, 3000 Kč, nestanoví-li se dále jinak.

Úprava zániku pověření k provedení exekuce zakotvená v § 51 ex. ř. situaci zamítnutí návrhu na nařízení exekuce (v odvolacím řízení) pomíjí; bylo však již řečeno, že je k zániku pověření podle tohoto ustanovení připodobnitelná. Také usnesením o zamítnutí návrhu na nařízení exekuce se zakládá stav, kdy je působení dříve pověřeného exekutora v exekučním řízení ukončeno, a nabízí se tím k užití pravidlo – stejně jako při zastavení exekuce (srov. § 51 písm. b/ ex. ř., § 11 odst. 3 vyhlášky č. 330/2001 Sb.) – že není rozhodné, zda a jaké exekuční úkony exekutor vykonal (srov. usnesení

Krajského soudu v Hradci Králové sp. zn. [19 Co 559/2003](#)).

Přiměřeně se uplatní i ustanovení § 11 odst. 5 vyhlášky č. 330/2001 Sb., podle něhož, zaniklo-li pověření exekutora z důvodů, které exekutor zavinil, odměna mu nenáleží.

Jelikož náklady exekuce, jež spočívají v náhradě hotových výdajů, ustanovení § 13 vyhlášky č. 330/2001 Sb. nepaušalizuje, nezbyvá, než aby byly exekutorem náležitě konkretizovány.

Odvolací soud o nákladech exekučního řízení rozhoduje především tehdy, když mění usnesení soudu prvního stupně a návrh na nařízení exekuce zamítá. Jestliže usnesení o nařízení exekuce odvolací soud potvrzuje, uplatní se režim příkazu k úhradě nákladů exekuce podle § 88 ex. ř.; není třeba ani zvláště vyslovit, že povinný nemá právo na náhradu nákladů řízení (srov. usnesení Krajského soudu v Praze sp. zn. 27 Co 441/2004).

XVI. Oprávněnému lze uložit povinnost k náhradě nákladů exekuce (§ 89 ex. ř.), jestliže při zastavení exekuce je z hlediska zásad uvedených v § 271, větě první, o. s. ř. osobou povinnou k náhradě nákladů exekučního řízení.

Nelze-li oprávněnému přičítat zavinění, že exekuce byla zastavena proto, že u povinného nebyl zjištěn postižitelný majetek (§ 268 odst. 1 písm. e/ o. s. ř.), nelze oprávněnému uložit povinnost k náhradě nákladů exekuce; osobou povinnou k jejich náhradě exekutorovi může být jen povinný.

Závěry vyložené v předchozím oddílu (XV.) se přiměřeně uplatní i při rozhodování o nákladech exekučního řízení, jestliže má být exekuce zastavena (§ 55 odst. 1 ex. ř.).

Ustanovení § 89 ex. ř., podle kterého, dojde-li k zastavení exekuce, může soud uložit oprávněnému, aby nahradil náklady exekuce, zjevně doplňuje ustanovení § 271 o. s. ř. (§ 52 odst. 1 ex. ř.) o úpravu nákladů, na něž § 271 o. s. ř. pamatovat z povahy věci nemůže. Otevírá tím prostor pro vymezení procesního vztahu k dalšímu subjektu, jímž je exekutor, a to výlučně vůči oprávněnému, neboť co do povinného platí i zde princip, vyjádřený v ustanovení § 87 odst. 3 ex. ř.

Jestliže tedy zhodnocením hledisek zakotvených v § 271 o. s. ř. (z jakého důvodu došlo k zastavení exekuce) to má být povinný, komu se ukládá povinnost k náhradě nákladů oprávněnému, pak to je právě povinný, komu musí být uložena - ve prospěch exekutora - i povinnost k náhradě nákladů exekuce. V případě, že přichází v úvahu uložení povinnosti k náhradě nákladů podle § 271 o. s. ř. naopak oprávněnému, je oprávněný rovněž nositelem povinnosti k náhradě nákladů exekuce, kterou předjímá právě ustanovení § 89 ex. ř.

Tyto zásady jsou v soudní praxi - ve výsledku - většinou respektovány (viz usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem sp. zn. 30 Co 627/2003, Krajského soudu v Českých Budějovicích sp. zn. 15 Co 77/2004, Krajského soudu v Brně sp. zn. 12 Co 778/2004 a další). Výstižně je ilustruje usnesení Krajského soudu v Plzni sp. zn. 15 Co 523/2004, v jehož odůvodnění se uvádí, že „náklady exekuce hradí exekutorovi zásadně povinný (§ 87 odst. 3 ex. ř.). Ustanovení § 89 téhož zákona je třeba chápat jako výjimku ze shora vyjádřené zásady, že náklady exekuce platí ten, kdo nesplnil dobrovolně povinnost vymáhanou exekucí. Konstrukce § 89 ex. ř. je podobná ustanovení § 271 o. s. ř., dovolujícímu při zastavení výkonu rozhodnutí uložit i oprávněnému náhradu nákladů prováděného výkonu podle toho, z jakého důvodu k zastavení došlo. Zmíněnou procesní zásadu je nutno aplikovat ve všech případech, tedy i při rozhodování o nákladech exekuce, a to z pohledu procesního zavinění. Rozhodování podle § 89 ex. ř. přichází v úvahu jen v situaci, kdy to bude odůvodněno procesním zaviněním (zejména nedbalostí) oprávněného, který vedle zastavení exekuce ponese ještě následky spočívající v hrazení nákladů exekuce.“

Z uvedeného plyne, že naopak není možno přisvědčit rozhodnutím, v nichž se za správné považuje, že lze uložit povinnost k náhradě nákladů exekuce oprávněnému a současně ve prospěch oprávněného uložit povinnost povinnému (usnesení Krajského soudu v Plzni sp. zn. 10 Co 880/2004, Krajského soudu v Praze sp. zn. 27 Co 253/2004, Krajského soudu v Ostravě sp. zn. 9 Co 1962/2004 a 9 Co 64/2005). Toto řešení otázky nákladů exekučního řízení se zhusta zjevuje v případech, kdy dochází k zastavení exekuce podle § 268 odst. 1 písm. e) o. s. ř. proto, že u povinného nebyl zjištěn postižitelný majetek.

Jestliže však oprávněnému nelze přičítat zavinění na tomto výsledku, pak z hlediska názoru, který byl výše ohlášen (jako správný), mu nelze ani ukládat povinnost k náhradě nákladů exekuce, jelikož ustanovení § 89 ex. ř. se vzhledem k § 271 o. s. ř. neuplatní, a naopak se prosadí standardní nákladový režim podle § 87 odst. 3 ex. ř. Tomu odpovídá, že povinnost k náhradě nákladů exekuce nelze uložit nikomu jinému než povinnému, a to bez ohledu na to, že bylo v řízení shledáno, že je „insolventní“, resp. že možnost jejího splnění se nejeví reálnou. Argument, že exekutor vykonává exekuční činnost za odměnu (§ 1 odst. 1 vyhlášky č. 330/2001 Sb.), je proto bezcenný; ostatně, jak se v některých rozhodnutích (usnesení Krajského soudu v Hradci Králové sp. zn. 23 Co 9/2003, Krajského soudu v Plzni sp. zn. 15 Co 523/2004) připomíná, usnesení o povinnosti povinného k náhradě nákladů exekuce je samostatným titulem, který exekutor může použít v budoucnu (a nelze vyloučit, že majetkové poměry povinného doznají změny). Nepřijatelná je tedy úvaha obsažená v usnesení Krajského soudu v Brně ve věci sp. zn. 20 Co 274/2004, že „správně bylo postupováno podle § 89 ex. ř. oprávněný se sice nepodílel na vzniklé situaci, ovšem na druhé straně nelze veškeré negativní důsledky insolventnosti povinného přenášet na exekutora, když vzhledem k jeho insolventnosti nelze postihnout povinného žádnou formou majetkového plnění. Odvolací soud se domnívá, že je namístě případné ztráty oprávněného pokrýt jeho možností získat exekuční titul bezprostředně proti povinnému, vůči němuž by v případě, že se následně dostane do příznivější finanční situace, mohl vymáhat náklady, které musel zaplatit z nerealizované exekuce.“

O nákladech exekučního řízení podle § 271 o. s. ř., § 89 ex. ř. rozhoduje vždy soud, spolu s usnesením o zastavení exekuce; správně uvádí Krajský soud v Hradci Králové ve věci sp. zn. 23 Co 9/2003, že „příkaz exekutora k úhradě nákladů exekuce ztrácí své opodstatnění v případech, kdy je zřejmé, že exekuce nebude provedena, což lze dovodit z § 51 písm. b) ex. ř., podle kterého, jestliže soud zastavil exekuci, zaniká pověření exekutora k provedení exekuce, a exekutor již nemůže činit žádné úkony směřující k provedení exekuce, tedy ani ty, jimiž by postihl majetek povinné pro náklady exekučního řízení.“

Soudní praxe je již jednotná v tom, že „v části exekučního řízení, v níž se jedná o nárocích exekutora na náklady exekuce, je soudní exekutor účastníkem řízení a je oprávněn podat odvolání proti rozhodnutí soudu, které se těchto nákladů týká“ (usnesení Městského soudu v Praze sp. zn. 14 Co 527/2003). Exekutor nemá naopak legitimaci k podání odvolání proti výroku, jímž soud upravil náhradové poměry mezi oprávněným a povinným.

Odměna exekutora při zastavení exekuce se spravuje ustanoveními § 11 odst. 3 a 4 vyhlášky č. 330/2001 Sb.

Jelikož při úvaze ve smyslu § 271 o. s. ř. jsou okolnosti „zaviněné“ exekutorem přičítány oprávněnému, může nastat situace, kdy oprávněný ponese odpovědnost za náklady povinného, čemuž logicky odpovídá i jeho případná povinnost k náhradě nákladů exekuce. Zde se však uplatní především ustanovení § 11 odst. 5 vyhlášky č. 330/2001 Sb. (exekutorovi nenáleží odměna), a co do náhrady nákladů, jež exekutorovi vznikly, není důvod přehlížet, že ve prospěch oprávněného lze užít zásady vyjádřené v ustanovení § 150 o. s. ř.

Ne zcela zřetelně je soudy hodnocena otázka důsledků okolnosti, že oprávněný poskytl exekutorovi

vyžádanou zálohu (podle § 90 odst. 3 ex. ř.). Některé soudy zálohu považují za náklady oprávněného (při současném snížení nákladů exekuce), jiné k ní nepřihlížejí a znovu ukládají oprávněnému povinnost (aby se záloze dostalo spolehlivého právního důvodu), a další složenou zálohu při ukládání povinnosti oprávněnému započítávají a jeho povinnost pak stanovují jen co do zálohou nekrytého zbytku (viz usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem sp. zn. 30 Co 341/2003, Krajského soudu v Českých Budějovicích sp. zn. 5 Co 1640/2004 nebo Krajského soudu v Ostravě sp. zn. 9 Co 1962/2004, resp. 9 Co 64/2005). Správné posouzení této otázky musí vycházet z obecného vnímání zálohy coby plnění, jež podléhá vyúčtování, a rozlišovat mezi situacemi, kdy povinnost k náhradě nákladů exekučního řízení má při zastavení exekuce (ve smyslu § 52 odst. 1 ex. ř., § 271 o. s. ř.) povinný a kdy oprávněný.

V prvním případě tvoří oprávněným složená záloha jeho náklad (náklad oprávněného ve smyslu § 87 odst. 2 ex. ř.) a náklady exekuce (§ 87 odst. 1 ex. ř.), jež na povinném může žádat exekutor, se tím snižují. V druhém případě je exekutorovi povinen oprávněný zaplatit na náhradě nákladů exekuce jen tu jejich část, jež složenou zálohu převyšuje (usnesení Krajského soudu v Hradci Králové sp. zn. 21 Co 64/2004).

Dovozené závěry výkladu ustanovení § 89 ex. ř. jsou přiměřeně použitelné i v případech, kdy sice o zastavení exekuce nejde, nastává však účinek obdobný (resp. silnější), totiž kdy bylo zastaveno samo exekuční řízení nebo návrh na nařízení exekuce odmítnut. Jak bylo vyloženo v oddílu XV., bude přicházet především v úvahu užití ustanovení § 52 odst. 1 ex. ř., § 254 odst. 1 a § 146 odst. 2, 3 o. s. ř., nicméně v situaci, kdy povinnost k náhradě by podle těchto pravidel měla stíhat oprávněného, se otevírá potřeba upravit i jeho nákladový poměr k exekutorovi. Ustanovení § 89 ex. ř. zde může posloužit (cestou procesní analogie) jako přiměřená základna efektivního řešení.

Možnost uložit oprávněnému povinnost k náhradě nákladů exekuce připustil kupříkladu Krajský soud v Českých Budějovicích (usnesení sp. zn. 5 Co 452/2004) v situaci, kdy exekuční řízení bylo zastaveno vzhledem ke zpětvzetí návrhu poté, co exekuce byla nařízena.

Dopad druhé věty ustanovení § 271 o. s. ř. do exekučního řízení (srov. institut exekučního příkazu) nebyl v předložených rozhodnutích hodnocen.

XVII. Při nařízení exekuce titulu, který zní na vyklizení bytu se zajištěním bytové náhrady nebo přístřeší, nelze použít ustanovení § 44 odst. 2, větu druhou, a § 47 odst. 1 ex. ř.; exekuci nařídí soud konkrétním způsobem podle § 343 o. s. ř.

Patnáctidenní lhůta k nařízení exekuce platí jen v případě, že zajištění bytové náhrady nebo přístřeší oprávněný prokazuje listinou vydanou státním orgánem nebo orgánem obce anebo notářským zápisem.

Podle § 44 odst. 2 ex. ř. soud usnesením nařídí exekuci a jejím provedením pověří exekutora, aniž by stanovil, jakým způsobem má být exekuce provedena.

Podle § 47 odst. 1, 2 ex. ř. exekutor poté, co mu bylo doručeno usnesení o nařízení exekuce, posoudí, jakým způsobem bude exekuce provedena, a vydá exekuční příkaz ohledně majetku, který má být exekucí postižen. Exekučním příkazem se rozumí příkaz k provedení exekuce některým ze způsobů uvedených v tomto zákoně.

Z těchto ustanovení by se mohlo zdát dovoditelným, že i v případě exekuce titulu, jímž je soudní rozhodnutí ukládající povinnost k vyklizení bytu po zajištění bytové náhrady, volí způsob výkonu až exekutor exekučním příkazem, a že je to tudíž exekutor, kdo posuzuje, zda oprávněný zajistil povinnému právě tu bytovou náhradu (přístřeší), jež odpovídá náhradě stanovené vykonávaným

titulem. Jednoznačnou oporu pro opak neskýtá ani zvláštní úprava „uspokojení práv na nepeněžitě plnění“ obsažená v ustanovení § 72 a § 73 ex. ř. Ustanovení § 72 odst. 1, 2 ex. ř. totiž pro exekuci titulů znějících na „provedení prací a výkonů“ (srov. § 350 a § 351 o. s. ř.) předjímají bezpochyby, že odpovídající způsob výkonu bude zvolen exekutorem a vyjádřen v exekučním příkazu.

Přesto je takový výklad nesprávný.

Exekuční řád zvláštní úpravu způsobu exekuce vyklizením bytu po zajištění bytové náhrady neobsahuje, byť tento způsob předpokládá (§ 59 odst. 2 písm. a/ ex. ř.).

Platí proto ustanovení § 73 ex. ř., podle něhož, nestanoví-li tento zákon jinak, použijí se na provádění exekuce ukládající jinou povinnost než zaplacení peněžitě částky přiměřeně ustanovení občanského soudního řádu upravující výkon rozhodnutí k uspokojení nepeněžitých plnění.

Takovým ustanovením, které je nutné i v exekučním řízení použít, je především ustanovení § 343 o. s. ř., jež stanoví, že ukládá-li rozhodnutí, jehož výkon se navrhuje, aby povinný vyklidil byt nebo místnost, za které je nutno zajistit přiměřený náhradní byt, náhradní byt, náhradní ubytování nebo přístřeší, soud nařídí výkon rozhodnutí jen tehdy, jestliže bude prokázáno, že povinnému je zajištěna taková bytová náhrada, jaká byla určena ve vykonávaném rozhodnutí, nebo že povinnému je zajištěno přístřeší, stanoví-li vykonávané rozhodnutí, že mu při vyklizení bytu náleží přístřeší.

Z toho plyne, jakož i ze samotné konstrukce příslušných výroků rozhodnutí o vyklizení, že titul exekuce - z obecného pohledu výjimečně - nenabývá (formální) vykonatelnosti dříve, než je „prokázáno“, že oprávněný zajistil pro povinného jím stanovenou bytovou náhradu.

Podmínkou k tomu, aby soud nařídil exekuci (srov. § 38 odst. 2 ex. ř.), je tedy předložení tohoto průkazu soudu, a to buď pomocí kvalifikovaných listin, nebo obvyklými důkazy při soudním jednání (§ 343 odst. 3 o. s. ř.).

Nařízení exekuce (§ 44 odst. 2 ex. ř.) bez tohoto průkazu je zde nemyslitelné proto, že není vykonatelného rozhodnutí, resp. že existence vykonatelného rozhodnutí nebyla soudu doložena.

Soud tudíž nemůže postupovat jinak, než podle § 343 o. s. ř., pročež obvyklý exekuční režim podle § 44 odst. 2, § 47 odst. 1, 2 ex. ř. je v těchto případech vyloučen.

Jelikož vykonatelnost titulu je zde vázána na existenci zajištění - konkrétní - bytové náhrady, je účelné, aby při nařízení exekuce, kterou soud již nemůže neidentifikovat jejím způsobem, tento způsob určil i v podobě faktického provedení, totiž přestěhováním povinného do označené bytové náhrady.

Správně proto rozhodl Krajský soud v Hradci Králové ve věci sp. zn. [24 Co 206/2003](#) (uveřejněné ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek č. 1, roč. 2005, pod poř. č. 3) nebo Krajský soud v Brně ve věci sp. zn. 26 Co 459/2004.

Prve uvedenému rozhodnutí je - z povahy věci - namíste přisvědčit i v názoru, že „patnáctidenní lhůta určená ustanovením § 44 odst. 2 zákona č. 120/2001 Sb. ve znění pozdějších předpisů k nařízení exekuce vyklizením bytu se vztahuje jen na případy, kdy oprávněný prokazuje zajištění bytové náhrady listinou vydanou státním orgánem nebo orgánem obce anebo notářským zápisem“ (§ 343 odst. 3 o. s. ř.). Jinak je totiž nezbytné nařídít jednání, se všemi důsledky času.

XVIII. Pohledávka exekutora na náhradu nákladů exekuce se při exekuci prodejem nemovitostí uspokojí v rozvrhu rozdělované podstaty ve třetí skupině (§ 337c odst. 1 písm. c/ o. s. ř.).

Nejistota panuje v soudní praxi při posouzení otázky, v jaké skupině se uspokojuje z rozdělované podstaty při exekuci prodejem nemovitostí exekutorova pohledávka (proti povinnému) na náhradu nákladů exekuce.

Okresní soud Plzeň - město ve věci sp. zn. 73 Nc 447/2002 dospěl k závěru, že k pohledávce exekutora „podle vydaného exekučního příkazu“ se nepřihlíží, neboť není podložena titulem ani podle § 274 o. s. ř., ani podle § 40 ex. ř., a nelze určit, v jaké skupině a pořadí by mohla být uspokojena. Není důvod, aby se exekutor zúčastnil rozvrhového jednání.

Oproti tomu v usnesení sp. zn. 14 Co 92/2005 Městský soud v Praze vyjádřil názor, že náklady exekutora podle § 87 odst. 1 ex. ř. představují pohledávku první skupiny (§ 337c odst. 1 písm. a/ o. s. ř.), poněvadž „ve smyslu § 28 a § 52 odst. 2 ex. ř. jde o náklady státu“. Pro výši této pohledávky je rozhodující pravomocný příkaz k úhradě nákladů exekuce, vydaný exekutorem podle § 88 ex. ř.

Posledně uvedený názor je zjevně většinový (viz též usnesení Okresního soudu v Jihlavě sp. zn. 8 Nc 4573/2003, Okresního soudu v Havlíčkově Brodě sp. zn. 0 Nc 4046/2002), a poukazuje se i na to, že jinak by náklady exekuce „nikdy nebyly uspokojeny“ (Krajský soud v Hradci Králové). Existuje však i nepřehlédnutelná oponentura (Krajský soud v Plzni), a - v obecné rovině - je uvažováno i o skupině podle § 337c odst. 1 písm. c) o. s. ř., v níž by pohledávka exekutora proti povinnému mohla být uspokojena.

Za nesprávný lze mít především názor, že k pohledávce exekutora na náhradu nákladů exekuce se při rozvrhu rozdělované podstaty nepřihlíží.

Nelze totiž pominout, že exekuční řízení slouží i k vymožení nákladů exekuce. Podle § 44 odst. 6 písm. e/ ex. ř. usnesení o nařízení exekuce obsahuje označení povinnosti, která má být exekucí vymožena, včetně povinnosti k úhradě nákladů exekuce, a podle § 87 odst. 4 ex. ř. náklady exekuce a náklady oprávněného vymůže exekutor na základě příkazu k úhradě nákladů exekuce. Z toho plyne, že pohledávka exekutora sdílí osud pohledávky oprávněného, a nepřichází v úvahu, aby byla podrobena režimu přihlášek (§ 336f o. s. ř.). Identifikuje se usnesením o nařízení exekuce a příkazem k úhradě nákladů exekuce, a toto určení je dostatečné, aby byla podrobena rozvrhu (jinak by nemohla být v daném exekučním řízení uspokojena).

Ustanovení § 337c odst. 1 o. s. ř. (které se podle § 69 ex. ř. užije při prodeji nemovitosti i v exekučním řízení), jež zařazuje pohledávky pro potřeby rozvrhu z rozdělované podstaty do jednotlivých skupin, se o pohledávce exekutora na náhradu nákladů exekuce nezmiňuje.

Podle § 337c odst. 1 písm. c) o. s. ř. se ve třetí skupině uspokojuje z rozdělované podstaty mimo jiné pohledávka oprávněného.

Pohledávkou oprávněného je zde nepochybně míněna i pohledávka na náhradu jeho nákladů (§ 87 odst. 2 ex. ř.), neboť i k jejímu vymožení byla exekuce nařízena. Exekuce však - jak bylo výše řečeno - byla nařízena i k vymožení nákladů exekuce (§ 87 odst. 1 ex. ř.). Je-li uvedeným způsobem pohledávka exekutora na náhradu nákladů exekuce připodobněna k pohledávce oprávněného (nákladů oprávněného), je logické, že ji lze k ní přiřadit i v otázce určení skupiny, v níž bude uspokojena.

Lze tedy uzavřít, že pohledávka exekutora na náhradu nákladů exekuce se při exekuci prodejem nemovitostí uspokojí v rozvrhu rozdělované podstaty ve třetí skupině (§ 337c odst. 1 písm. c/ o. s. ř.).

Názory, že jde naopak o pohledávku první skupiny, přijmout nelze. Okolnost, že v exekučním řízení se úkony exekutora považují za úkony soudu (srov. § 28, příp. § 52 odst. 2 ex. ř.), z nákladů exekuce náklady řízení „vzniklé státu“ (§ 337c odst. 1 písm. a/ o. s. ř.) samozřejmě nečiní. Náklady exekuce

jsou vymezeny v ustanovení § 87 odst. 1 ex. ř., vznikly exekutorovi (fyzické osobě podle § 1 odst. 1, 2 ex. ř.) a nikoliv státu, a hradí mu je zásadně povinný (§ 87 odst. 3 ex. ř.).